

Avtorji:

Lara Arzenšek, Rožle Centrih, Rok Lebič, Teja Planko in Maja Reberšak, 5. r.

Eva Bah, Lara Centrih, Domen Kozmus in Hana Leskovšek, 6. r.

Andrej Motoh, Barbara Plevnik in Ines Škrabl, 7. r.

Sven Agrež, Nina Godler, Žiga Jug, Staša Kolar, Nika Kunej in Tamara Kovačič, 8. r.

Andraž Brečko, Metod Čepin in Vid Kunej, 9. r.

Mentorici:

Lidija Kotnik Klaužer, prof. zgo. in geo.

Tatjana Zamrnik, prof. zgo. in tjn.

Lesično, maj 2016

Osnovna šola Lesično
Lesično 5b
3261 Lesično

telefon: 03/ 800 27 00
e-pošta: o-lesicno.ce@guest.arnes.si
spletna stran: <http://1030.gvs.arnes.si/>

Šolsko leto: 2015/2016

PRIPOVEDUJ MI O ŠOLI NA PILŠTANJU

raziskovalna naloga

Avtorji:

Lara Arzenšek, Rožle Centrih, Rok Lebič, Teja Planko in Maja Reberšak, 5. r.
Eva Bah, Lara Centrih, Domen Kozmus in Hana Leskovšek, 6. r.
Andrej Motoh, Barbara Plevnik in Ines Škrabl, 7. r.
Sven Agrež, Nina Godler, Žiga Jug, Staša Kolar, Nika Kunej in Tamara Kovačič, 8. r.
Andraž Brečko, Metod Čepin in Vid Kunej, 9. r.

Mentorici:

Lidija Kotnik Klaužer, prof. zgo. in geo.
Tatjana Zamrnik, prof. zgo. in tjn.

Ravnateljica:

Irena Krajnc, mag. manag. izobr.

Lektoriranje:

Gordana Salobir, prof. slo. in fil.

Prevod povzetka:

Jasmina Vršnik, prof. tja. in bio.

Učenci in mentorici se zahvaljujemo vsem, ki ste pomagali pri nastajanju raziskovalne naloge.

Raziskovalna naloga je nastala v okviru obeležitve 550-letnice šolstva na Pilštanju.

Lesično, maj 2016

Vsebina

ZAHVALA.....	4
1 POVZETEK.....	5
ABSTRACT.....	6
ZUSAMMENFASSUNG.....	7
2 UVOD.....	8
2. 1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE.....	8
2. 2 RAZISKOVALNE METODE IN OBDELAVA PODATKOV.....	8
2. 3 RAZISKOVALNE HIPOTEZE.....	12
4 TEORETIČNI DEL.....	13
4. 1 PILŠTANJ.....	13
4. 2 ZGODOVINA ŠOLSTVA NA SLOVENSKEM IN NA PILŠTANJU.....	15
4. 3 KRONIKA INTERNATA NA PILŠTANJU.....	19
4. REZULTATI.....	22
4. 1 ŠOLA NEKOČ IN DANES.....	23
4. 1 IGRE ŠOLSKIH DNI.....	24
4. 3 SPOMIN NA UČITELJA/ICO.....	29
4. 4 ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU.....	33
4. 5 KO VIDIM ŠOLO NA PILŠTANJU, SE SPOMNIM NA... ..	37
5 UGOTOVITVE.....	40
6 ZAKLJUČEK.....	41
PRILOGE.....	45
ŠOLA NEKOČ IN DANES.....	45
IGRE ŠOLSKIH DNI NA PILŠTANJU.....	46
SPOMIN NA UČITELJA/ICO.....	46
ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU.....	46
KO VIDIM ŠOLO NA PILŠTANJU, SE SPOMNIM NA... ..	46
ANKETNI VPRAŠALNIK ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU.....	47
VIRI IN LITERATURA.....	49

Kazalo slikovnega gradiva

Slika 1: Intervju z gospodom Mihom Zakoškom.	9
Slika 2: Primer zapisanega spomina na učiteljico.	10
Slika 3: Petošolci pri izmenjavi informacij o igrah in primerjavi šole nekoč in danes.	10
Slika 4: Lara Centrih pri obdelavi raziskovalnih podatkov.	10
Slika 5: Eva Bah pri urejanju gradiva za raziskovalno nalogo.	10
Slika 6: Hana Leskovšek pri urejanju raziskovalnega gradiva.	10
Slika 7: Barbara Plevnik, Ines Škrabl in Andrej Motoh pri predstavitvi svojega raziskovalnega dela.	11
Slika 8: Nika Kunej je prebrala zapis o spominih dedka na šolo na Pilštanju.	11
Slika 9: Staša Kolar je predstavila spomine na učiteljico svoje tete.	11
Slika 10: Žiga Jug o spominih na šolo na Pilštanju povprašal svojo babico.	11
Slika 11: Svenu Agrežu je dedek povedal...	11
Slika 12: Prisluhnilo smo ugotovitvam Tamare Kovačič in Nine Godler.	11
Slika 13: Devetošolci so prisluhnilo zapisu Metoda Čepina ter ...	12
Slika 14: ... Vida Kuneja in Andraža Brečka.	12
Slika 15: Pilštanj.	13
Slika 16: Pilštanjski grad ali P(B)eilenstein.	13
Slika 17: Drenski grad ali Hartenstein.	14
Slika 18: Srebrni pečatnik Pilštanja.	14
Slika 19: Del listine, iz katere je razviden (podčrtan), obstoj šole z vrtom.	15
Slika 20: Poslopje šole na Pilštanju.	17
Slika 21: Prva stran šolskega izkaza osnovne šole.	17
Slika 22: Prva stran dijaške izkaznice za nižjo gimnazijo.	17
Slika 23: Šola v Lesičnem danes, kot je vidna s Pilštanja.	18
Slika 24: Internatska kronika.	19
Slika 25: Del strani internatske kronike.	19
Slika 26: Kandorferjeva hiša.	19
Slika 27: Belinova hiša.	19
Slika 28: Gojenci internata iz leta 1957.	21
Slika 29: Fotografija, na kateri je Silva Švajger.	27
Slika 30: Zapisnik o nadzorovanju štirirazredne osnovne šole na Pilštanju.	29
Slika 31: Zapisnik o nadzorovanju štirirazredne osnovne šole na Pilštanju.	29
Slika 32: Delček zapisa gospe Marije Šon.	30
Slika 33: Spričevalo Jožice Špegel, roj. Kolar.	32

ZAHVALA

Raziskovalna naloga ne bi nastala v takšnem obsegu, če nam svojih spominov ne bi zaupali mnogi krajan, ki so obiskovali šolo na Pilštanju. Hvala vsakemu posebej.

Hvala nekdanjim gojencem internata, ki so se prijazno odzvali in si vzeli čas za anketni vprašalnik. Le-ta nam je bil vir številnih zanimivih informacij pri raziskovanju.

Hvala ravnateljici, gospe Ireni Krajnc, za podporo in spodbude pri raziskovalnem delu.

Posebna zahvala velja gospodu Mihi Zakošku za doživeto obujanje spominov na čas šolanja in poučevanja na Pilštanju, gospodu Andreju Kolarju za pomoč pri pridobivanju podatkov s strani nekdanjih gojencev internata in gospodu Jožetu Lipniku za priložnost objave raziskovalnega dela v nastajajoči monografiji.

Hvala tudi gospe Gordani Salobir za lektoriranje in gospe Jasmini Vršnik za prevod povzetka v angleški jezik.

1 POVZETEK

Zgodovina osnovnega šolstva na Slovenskem sega v čas reformacije, v čas 16. stoletja, ko naj bi imel vsak malo večji kraj slovensko osnovno šolo. Zgodovinskih pričevanj o teh krajih je malo, zato smo toliko bolj ponosni, da živimo v kraju, ki se lahko pohvali, da v letu 2016 obeležuje 550-letnico šolstva. Začetki šole na Pilštanju segajo v leto 1466, datirano z 12. marcem. Ta datum je povezan z darilno pogodbo, iz katere je razvidno, da je bila na Pilštanju šola, šolska stavba, ki je imela tudi svoj vrt. V leto 1404 pa sega prva znana pisna omemba učitelja na Pilštanju.

V šolskem letu 2015/2016 so na OŠ Lesično potekale različne dejavnosti, povezane s tem častitljivim jubilejem in v ta namen je nastala tudi raziskovalna naloga. Le-ta temelji na spominih na osnovnošolske dni na Pilštanju.

Raziskovalna naloga je razdeljena na dva dela: teoretični in raziskovalni. V teoretičnem delu so predstavljena zgodovinska dejstva, ki smo jih pridobili s pomočjo virov in literature, raziskovalni del pa predstavlja pet raziskovalnih naslovov, znotraj katerih so intervjuvanci obujali spomine na šolske dni na Pilštanju. Le-ti so sledeči: Šola nekoč in danes, Igre šolskih dni, Spomini na učitelja/ico, Živel/a sem v internatu in Ko vidim šolo na Pilštanju, se spomnim na ...

Z raziskovalno nalogo smo želeli obuditi in ohraniti spomine na osnovnošolske dni na Pilštanju, hkrati pa ugotoviti podobnosti in razlike izobraževanja in preživljanja prostega časa nekoč in danes.

KLJUČNE BESEDE:

Pilštanj, spomini, izobraževanje, igre, življenje v internatu.

ABSTRACT

The history of Slovene primary education goes back to the Reformation, to the 16th century when every bigger town was supposed to have a Slovene primary school. There are not many historical testimonies about it and that is why it makes us even prouder to live in a town which takes pride in marking the 550th anniversary of education. The beginning of the school on Pilštanj dates back to 12th March, 1466. The date is connected to the deed of donation from which it is evident there was a school on Pilštanj, a school building which also had its own garden. There was the first known written mention of a teacher on Pilštanj in year 1404.

Many different activities, linked to this venerable anniversary, were happening on primary school Lesično in school year 2015/2016 and this is the reason this research paper has been written. It is based on the memories of primary school days on Pilštanj.

The research paper consists of two parts: theoretical and exploratory. Theoretical part presents historical facts, which were gathered from resources and literature and exploratory part presents five research titles where interviewees reminisced about their school days on Pilštanj. The titles are: The school in the past and today, The games of school days, Memories of a teacher, I lived in a boarding house and When I see the school on Pilštanj it reminds me of...

The research paper was written with an intent to refresh and keep the memories of primary school days on Pilštanj and find the similarities and differences in education and spending free time in the past and now.

KEY WORDS:

Pilštanj, memories, education, games, life in a boarding house

ZUSAMMENFASSUNG

Die Geschichte des Schulwesens in Slowenien hat ihre Wurzeln in der Reformationszeit, im 16. Jahrhundert, wenn jedes größere Ort seine eigene Schule haben sollte. Über diese Gegend gibt es nicht viele geschichtliche Zeugnisse, deswegen sind wir besonders stolz darauf, dass unser Ort in diesem Jahr ein 550-jähriges Jubiläum feiert. Die Schule auf Pilštanj hat ihren Beginn im Jahr 1466, datiert vom 12. März. Dieses Datum ist mit einem Schenkungsvertrag verbunden, aus dem es zu sehen ist, dass es eine Schule mit dem Garten auf Pilštanj gab. Aus dem Jahr 1404 gibt es die erste schriftliche Erwähnung eines Lehrers aus Pilštanj.

Im Schuljahr 2015 / 2016 sind auf der Grundschule Lesično verschiedene Aktivitäten verlaufen, die gerade mit diesem ehrwürdigen Jubiläum verbunden sind. Die Forschungsarbeit basiert auf den Erinnerungen an die Schultage in Pilštanj.

Die Forschungsarbeit hat einen Theoretischen- und einen Forschungsteil. Im theoretischen Teil sind die geschichtlichen Tatsachen dargestellt. Diese wurden mit Hilfe verschiedenen Quellen und Literatur zusammengefasst. Der Forschungsteil ist in folgende fünf Titel geteilt: Schule damals und heute, Spiele in den Schultagen, Erinnerungen auf den Lehrer / die Lehrerin, Ich habe im Internat gelebt, Wenn ich die Schule auf Pilštanj sehe, erinnere ich mich an...

Die Absicht der Forschungsarbeit war, die Erinnerungen an die Schule in Pilštanj zu erwecken und zu erhalten. Wir wollten auch die Ähnlichkeiten und Unterschiede in der Ausbildung und Gestaltung der Freizeit damals und heute zu finden.

SCHLÜSSELWÖRTER:

Pilštanj, Erinnerungen, Ausbildung, Spiele, Leben im Internat.

2 UVOD

2. 1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Leto 2016 je za šolstvo na območju Lesičnega, kjer se nahaja naša šola, zelo pomembno. Obeležujemo namreč 550 let šolstva, katerega začetki segajo na Pilštanj. V šoli smo si med prioritete cilje za to šolsko leto zadali boljše raziskati in spoznati zgodovino izobraževanja v našem šolskem okolišu. Naš cilj je bil izdelava raziskovalne naloge, ki bi vsebovala zgodovinski oris šolstva na Pilštanju in spomine nekdanjih učencev na takratno izobraževanje in šolo.

Učencem od 5. do 9. razreda je bila predstavljena možnost sodelovanja pri uresničitvi našega prioritete cilja. Z učenci smo načrtovali raziskovalne teme, ki bi jih naloga lahko obsegala. Izbrali smo naslove, ki bi najbolj doživeto predstavili šolsko dogajanje prejšnjega stoletja. Ugotovili smo namreč, da je šola na Pilštanju obiskovala starejša generacija naših sorodnikov in znancev.

2. 2 RAZISKOVALNE METODE IN OBDELAVA PODATKOV

Raziskovalnega dela se je lotilo 21 učencev, čeprav je bilo zanimanje za sodelovanje precej večje. Problem se je pojavil že pri samem poizvedovanju o morebitnih bivših učencih šole na Pilštanju. Nekateri učenci so ugotovili, da v njihovi bližini nimajo oz. ne poznajo nikogar, pri katerem bi lahko dobili informacije, potrebne za sodelovanje pri nalogi.

Glede na poizvedovanje smo izoblikovali 5 raziskovalnih tem. Zanimala nas je primerjava šole na Pilštanju in današnje šole v Lesičnem, preživljanje prostega časa, njihovi spomini na učitelje, kakšno je bilo tedanje življenje v internatu na Pilštanju, na kaj pomislijo in kakšni spomini jih preplavijo, ko se v današnjih dneh sprehodijo mimo stare šole.

Najprej smo oblikovali primerjalno tabelo o šoli nekoč in danes ter pripravili nabor raziskovalnih naslovov. Le-ti so:

- Šola nekoč in danes,
- Igre šolskih dni,
- Spomini na učitelja/ico,
- Živel/a sem v internatu na Pilštanju in
- Ko vidim šolo na Pilštanju, se spomnim na ...

Vsak naslov je vseboval navodila za lažje raziskovalno delo.

Zaradi velikega zanimanja za sodelovanje s strani mlajših učencev sva raziskovalno delo diferencirali.

Učenci 5. in 6. razreda so raziskovali in pridobivali podatke o šoli nekoč in danes ter o igrah.

Naloga učencev od 7. do 9. razreda pa je bila pridobiti podatke o takratnih učiteljih in njihovem načinu poučevanja, pri intervjuvancih obuditi spomine na šolske dni ter ugotoviti, ali je kdo od njihovih sorodnikov ali znancev bival v internatu.

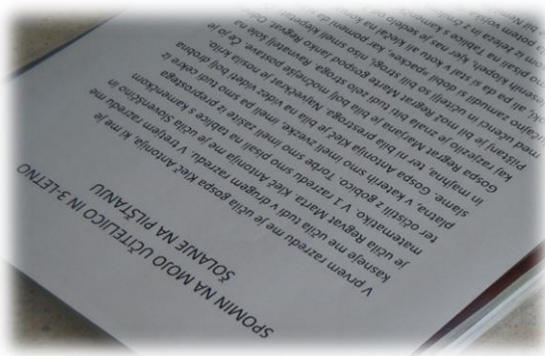
Kmalu smo ugotovili, da bo potrebno eno izmed zastavljenih hipotez ovreči. Učenci o življenju v internatu s strani svojih ustnih virov niso pridobili nobenih informacij. Težavo smo rešili tako, da sva mentorici in gospod Andrej Kolar sestavili anketni vprašalnik, namenjen bivšim učencem in gojencem internata na Pilštanju. Gospod Kolar nam je pomagal tudi pri posredovanju anketnih vprašalnikov. Odgovorilo nam je osem oseb. Njihovi odgovori so nam osvetlili šolsko življenje v internatu. Podrobnejše informacije smo prejeli ob pregledu in prepisu Internatske kronike, ki se je pisala od 26. junija 1950 do 1. julija 1960.

V mesecu aprilu smo na šolo povabili domačina gospoda **Miha Zakoška**. Pripravili smo intervju, ki smo ga s pomočjo učencev multimedije posneli. Vodili sta ga učenki Nina Godler in Nika Ivanc. Le-ta bo objavljen v priložnostnem literarnem glasilu šole, ki bo izšel ob tem svečanem dogodku.

Slika 1: Intervju z gospodom Mihom Zakoškom.

Sledilo je zbiranje in urejanje podatkov. Učenci smo imeli mesec in pol časa za raziskovanje. Zbrali smo 23 prispevkov učencev in 8 izpolnjenih anketnih vprašalnikov bivših učencev in gojencev internata na Pilštanju ter en zapis spominov.

Slika 2: Primer zapisanega spomina na učiteljico.

Zbrano gradivo smo uredili po vnaprej določenih raziskovalnih temah. Vsaka vsebuje od 4 do 8 prispevkov. Sinteza zbranega gradiva nam je omogočila vpogled v izobraževanje v času šolstva na Pilštanju, s pomočjo katere smo potrdili ali ovrgli naše zastavljene hipoteze.

Kasneje smo svoje delo predstavili tudi sošolkam in sošolcem, ki pri raziskovanju niso sodelovali, saj niso poznali nikogar, ki bi jim pripovedoval o šoli na Pilštanju.

Slika 3: Petošolci pri izmenjavi informacij o igrah in primerjavi šole nekoč in danes.

Slika 4: Lara Centrih pri obdelavi raziskovalnih podatkov.

Slika 5: Eva Bah pri urejanju gradiva za raziskovalno nalogo.

Slika 6: Hana Leskovšek pri urejanju raziskovalnega gradiva.

Slika 7: Barbara Plevnik, Ines Škrabl in Andrej Motoh pri predstavitvi svojega raziskovalnega dela.

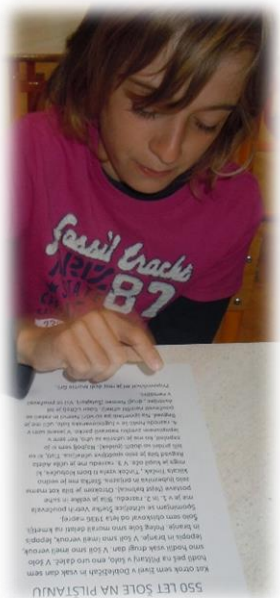
Slika 8: Nika Kunej je prebrala zapis o spominih dedka na šolo na Pilštanju.

Slika 9: Staša Kolar je predstavila spomine na učiteljico svoje tete.

Slika 10: Žiga Jug o spominih na šolo na Pilštanju povprašal svojo babico.

Slika 11: Svenu Agrežu je dedek povedal ...

Slika 12: Prisluhnilii smo ugotovitvam Tamare Kovačič in Nine Godler.

Slika 13: Devetošolci so prisluhnilli zapisu Metoda Čepina ter ...

Slika 14: ... Vida Kuneja in Andraža Brečka.

2. 3 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

Na začetku raziskovanja smo si zastavili naslednje hipoteze, vezane na naše raziskovalno delo:

- Šola nekoč je bila manjša in z manj opreme kot naša šola.
- Nekoč so se šolski predmeti imenovali drugače in so zanje potrebovali manj šolskih potrebščin.
- Šolska prehrana je bila v času šolanja na Pilštanju enolična.
- Preživljanje prostega časa nekoč se je povsem razlikovalo od aktivnosti, ki jih počnemo mi.
- Intervjuvanci se spominjajo svojih učiteljev in učiteljic le po strogoti.
- Čas po pouku so gojenci internata preživljali po svoje.
- Čas za učenje in pisanje nalog ni bil določen.
- V bivših učencih se ob pogledu na staro šolo prebudijo lepi spomini.

4 TEORETIČNI DEL

4.1 PILŠTANJ

Pilštanj (380 m) je staro trško naselje v občini Kozje, ki se kot trg prvič omenja leta 1404. Je razloženo naselje, sestavljeno iz gručastega jedra Novi trg ter zaselkov Klančnica, Stari trg, Suhodol, Štangrabe in Vina gora.

Slika 15: Pilštanj

Je naselje z bogato zgodovino. Predstavlja naselbinski kulturni spomenik v zavarovanem območju Kozjanskega regijskega parka.

Trg je nastal na uravnanim sedlu med hriboma Vina gora in Pašenca na levi strani soteske Bistrice. Na južni in zahodni strani se pilštanjski hrib strmo spušča v sotesko Bistrice, ki je bila nekoč neprehodna.

Ime Pilštanj izhaja iz starovisokonemške besede **bil**, ki pomeni obrambo, boj oz. trenutek, ko se gonjena divjad postavi v bran.

Izjemna strateška lega je pogojevala nastanek dveh gradov, Peilenstein in Hartenstein, vendar o obeh ni več sledov.

Slika 16: Pilštanjski grad ali P(B)eilenstein.

P(B)eilenstein ali **Pilštanjski grad** naj bi od leta 936 pripadal grofu Engelbertu Pilštanjskemu in njegovi ženi Tuti. Njegova hči (H)Ema, soproga grofa Viljema Breže-Selškega naj bi po tragični smrti moža in sinov Pilštanj in sosednja območja ok. 1042 prepustila Cerkvi. V času turških vpadov je bila na Pilštanju obveščevalna postaja. S kresovi so opozarjali na nevarnost.

Ob velikem kmečkem punktu so leta 1515 zavzeli grad puntarji in ga izropali. Pozneje se je zvrstilo veliko lastnikov. Iz njegovega kamenja so zgradili novo župnijsko cerkev in druge trške

stavbe, med njimi tudi župnišče. Trško naselje (Stari trg) so ustanovili pripadniki grajske posadke in obrtniki. V 1. pol. 14. stol. je nastal pri cerkvi sv. Mihaela Novi trg.

V 14. stol. je pilštanjsko sedlo na severnem delu dobilo še en grad, **Hartenstein** ali **Drenski grad**. V osnovi predstavlja grad stolp, ki so ga do 16. stoletja tolikokrat obzidali, da je postal grad. Na gradu so dolgo gospodarili Soteški vitezi, ki so bili v Pilštanju izpričani že leta 1256. V njihovi posesti je bil grad tudi še leta 1573, ko so ga oblegali uporni kmetje. Ko so Soteški izumrli, so grad prevzemali mnogi lastniki, nazadnje Attemsi, ki so gosposčino združili s Podčetrtkom, grad pa opustili. Pravijo, da je grad Hartenstein propadal zato, ker so se kmetje odločili, da bodo desetino vozili v Podčetrtek. To je pripeljalo do tega, da je grad prišel v last grofu iz Podčetrka. O gradu, ki je leta 1810 imel še streho, pričajo le sledovi na zemljišču, kjer se kažejo obrisi zunanega grajskega jarka. Sicer pa je imel grad dve nadstropji, imel je obzidje in lesen obrambni hodnik.

Slika 17: Drenski grad ali Hartenstein.

Pilštanj je bil leta 1404 prvič omenjen kot trg. Leta 1431 je dobil pravico do Mihaelovega (Miholovega) sejma, leta 1505 pravico do sejma na dan svetega Primoža in Felicijana, kasneje pa še do štirih letnih sejmov. Pilštanj je imel običajne trške pravice in privilegije, čeprav ga srebrni pečatnik iz leta 1450 označuje za mesto (civitas). Pečatnik je Božo

Slika 18: Srebrni pečatnik Pilštanja.

Otorepec opisal sledeče: *»Je okrogel in ima premer 38 mm. Ob zunanjem robu ima trojni zaključek: najprej krožnico iz biserov, potem drugo iz drobnih križcev in tretjo tanko ravno črto, ki z enako tanko črto na notranji strani omejuje napis pečata. Ta je izpisan z lepimi, skrbno izdelanimi črkami gotske minuskule. Znotraj trolista stoji v ščitu značilne gotske oblike 15. stoletja »govoreči« grb Pilštanja: na hribčku iz štirih vzpetin leži jelen s skrčenimi nogami in bogatim rogovjem, na vsaki strani hribčka pa je po ena lajajoča pasja glava.«* Ni pa znano, kaj je vodilo naročnika pečatnika, da je dal kraju v napisu naziv »civitas«.

Simbol trških pravic, sodstva in pomena trga je predstavljal pranger ali sramotilni steber, kjer so kaznovali manjše prestopnike.

Kraj je bil eno od žarišč slovensko-hrvaškega upora 1572.

Trgu je gospodarski utrip zagotavljala tranzitna cesta, ki je skozenj potekal od juga proti severu in povezovala trge v dolinah Bistrice in Gračnice. Tu so se ustavljali popotniki, trgovci in vojaki, zato so ob njej nastale gostilne in trgovine, ki so poleg sejmov in šole ustvarjale živahno življenje v trgu. Ko so sredi 19. stoletja cesto premaknili v dolino, je kraj postal tržno nezanimiv.

Pilštanj je nekdam slovel po lončarstvu, tržani so se ukvarjali tudi s kmetijstvom, danes z gozdom porasla Vina gora pa je bila v fevdalnih časih zasajena z vinogradi. Posebnost Pilštanjčanov je še danes predelava drnulj oz. drnul, škrlatno rdečih plodov rumenega dreva.

4. 2 ZGODOVINA ŠOLSTVA NA SLOVENSKEM IN NA PILŠTANJU

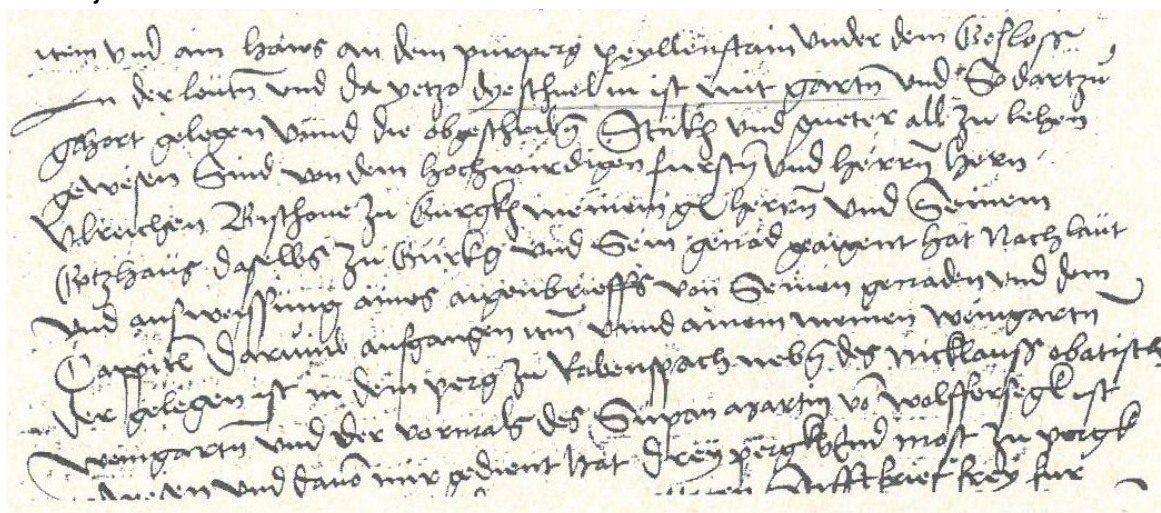
V monografiji **Stoji učilna zidana**, ki je izšla ob praznovanju 530-letnice začetkov šolstva na Pilštanju in v Lesičnem, je predstavljena zgodovina šole skozi stoletja, ki nam je predstavljala vir informacij o zgodovini šolstva na Slovenskem in na Pilštanju.

V srednjem veku je bilo na slovenskih tleh okoli 40 osnovnih šol, ki so bile elementarne šole, ker so imele tri temeljne elemente:

1. bile so elementarne, kar pomeni, da za vstop vanje ni bilo potrebno nobeno predznanje;
2. bile so namenjene vsakomur in za vstop vanje ni bilo potrebnih posebnih stanovskih, verskih, materialnih, socialnih, narodnostnih ali drugih omejitev;
3. učni jezik v teh šolah je bil materinščina.

Te šole so se nahajale pri fari, v cerkvi ali v drugih cerkvenih prostorih, najpogosteje pa v stanovanjih cerkvnikov, kaplanov ali župnikov.

V leto **1404** sega **prva znana pisna omemba učitelja na Pilštanju**. **Začetki šole** na Pilštanju pa segajo v leto **1466**, datirano z **12. marcem**. Ta datum je povezan z darilno pogodbo, iz katere je razvidno, da je bila na Pilštanju šola, šolska stavba, ki je imela tudi svoj vrt.

Slika 19: Del listine, iz katere je razviden (podčrtan) obstoj šole z vrtom.

V času reformacije so ustanavljali necerkvene osnovne šole.

Reforme v 18. in 19. stoletju so privedle osnovno šolo na Slovenskem v okviru avstrijske države do osemletne osnovne šole.

V leto **1774** sega **prva šolska reforma** v času Marije Terezije. Takrat je izšel prvi avstrijski splošni osnovnošolski zakon, ki se je imenoval Obči (Splošni) šolski red. Z

njim je bila uvedena splošna šolska obveznost otrok od 6. do 12. leta starosti in s tem vsakodnevni pouk. Zakon je bilo težko izvajati. Župnije so bile prevelike, šole preredke, učiteljev je bilo premalo. Osnutek šolske reforme je vladi predložil tudi Blaž Kumerdej leta 1772, vendar ni naletel na odobravanje, ker je zahteval uporabo materinščine v šoli. Najnižja stopnja elementarnih šol so bile trivialke, ki so jih ustanavljali pri župnijah in so jim rekli tudi župnijske ali farne šole.

Druga šolska reforma v avstrijski državi je bila sprejeta z osnovnošolskim zakonom **11. avgusta 1805**. Omenjeni zakon se je imenoval Politična šolska ustava nemških šol. Po njem je postala šola cerkvena ali konfesionalna. Vodja šole je bil župnik, nadzor nad šolo pa je imel dekan. Šola je bila za državo poceni, ker so glavno breme prevzele Cerkev in občine.

Tretja šolska reforma je temeljiteje spremenila šolo. Leta 1868 je prenehal veljati konkordat med papežem in Avstrijo. Šola je postala državna. **Osnovnošolski zakon** je začel veljati **14. maja 1869**. Država je prevzela nadzor, financiranje in programe osnovnih šol. Zakonodajo je izvajala z uredbami, s pomočjo šolskih svetov in s krajevnim, okrožnim in deželnim nadzorom. Zakon je uvedel javno oz. občo ljudsko šolo, ki jo je ustanovila, vzdrževala in nadzorovala država, dežela ali občina. Šola je bila odprta za vse otroke šolske starosti ne glede na družbeno pripadnost, gmotno stanje in veroizpoved. Z določbo, da je treba ob številu nad 80 učencev odpreti na šoli drugo učiteljsko mesto, ob številu nad 160 tretje itd., je bilo poskrbljeno za to, da so imele šole več učiteljev, učilnic in s tem višjo kvaliteto. Vsebina pouka se je razširila. Z zakonom je bilo določeno, da se morajo na vsaki osnovni šoli učiti naslednji predmeti: verouk, jezik, računstvo, osnove prirodoznanstva, zemljepis, zgodovina s posebnim ozirom na domovino, njeno ustavo, pisanje, geometrijsko oblikoslovje, petje, telovadba ter za dekleta še ročna dela z gospodinjstvom. Šolska obveznost je bila razširjena od dovršenega 6. do dovršenega 14. leta. Zakon je dopuščal, da se je posamezna dežela odločila za šolsko obveznost od šest do osem let. Štajerska je imela osemletno obveznost.

Ti zakoni so vplivali tudi na razvoj šole na Pilštanju. **S cesarskim ukazom Jožefa II. s 14. marca 1782 bi morali na Pilštanju postaviti šolo**. Vendar je bila pot od ukaza do izvršitve dolga. **Verjetno so ustanovili šolo na Pilštanju leta 1802**. Pouk je bil v cerkvenikovi hiši. Sprva jo je obiskovali približno 40 otrok. Patronat nad šolo je imel verski fond, ki je prispeval $\frac{2}{3}$ stroškov, $\frac{1}{3}$ pa so morale prispevati občine, iz katerih so bili učenci.

Leta **1824** so **zgradili šolsko poslopje**, katerega osnova stoji še danes. Nespremenjena je ostala do današnjih dni, le da je bila med 2. svetovno vojno izropana. Do leta 1869 je bila šola ločena na vsakdanjo in na nedeljsko šolo. Otroci, ki iz različnih razlogov niso obiskovali vsakdanje šole, so morali obiskovati nedeljsko šolo. Slednjo so ob koncu 60-ih let odpravili in so težili k temu, da bi vsi šoloobvezni otroci šolo tudi obiskovali.

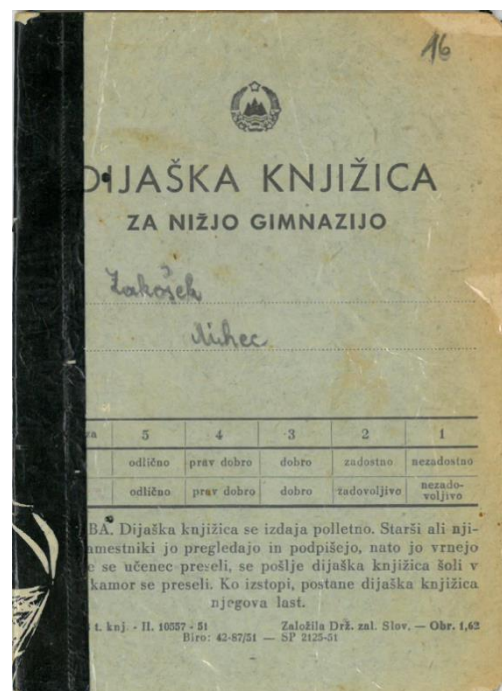

Slika 20: Poslopje šole na Pilštanju.

Šola je bila dolgo enorazrednica, nato dvo-, tri- in štirirazrednica. Kljub temu so otroci obiskovali šolo šest in več let. Od leta **1869**, ko je vstopil v veljavo nov šolski zakon, je bila na Spodnjem Štajerskem uvedena **osemletna šolska obveznost**. Po letu **1932** je bila šola razdeljena na **osnovno in višjo narodno šolo**. S šolskim letom **1950/51** se je osnovna šola na Pilštanju razdelila v dve šoli, na **sedemletno osnovno šolo in nižjo gimnazijo**.

Slika 21: Prva stran šolskega izkaza osnovne šole. (Osebni arhiv Miha Zakoška.)

Slika 22: Prva stran Dijaške izkaznice za nižjo gimnazijo. (Osebni arhiv Miha Zakoška.)

Za potrebe osemletne osnovne šole in nekaj časa tudi za potrebe nižje gimnazije šolska stavba ni več zadostovala. Pouk je zato potekal v različnih stavbah na Pilštanju: v Regvatovi, Straškovi, Kandorferjevi, Turšičevi in Belinovi hiši. Vse očitnejša je postajala potreba po gradnji nove šolske stavbe.

Razdelitev šole na sedemletno osnovno šolo in nižjo gimnazijo je trajala sedem let. Nato so v Sloveniji ukinili nižje gimnazije in uvedli enotno in obvezno osemletno osnovno šolo.

Leta **1964** je bila zgrajena **v Lesičnem nova, sodobno opremljena, šolska stavba**, ki pa je bila brez telovadnice. Modernizacija pouka pa je zahtevala nove prostore. Leta 1993 se je pričela gradnja prizidka, s katerim smo pridobili prostore za štiri učilnice. **Prva dograditev** je bila opravljena leta **1994**. Leta **1995** je šola pridobila še **prizidek**, v katerem so upravni prostori, knjižnica, računalniška učilnica, jedilnica, kabinet in telovadnica. V zadnjem desetletju je bila šola postopoma obnovljena. Dograjena je bila garaža za minibus. Leta **2013** pa je potekala **energetska sanacija šole**.

Slika 23: Šola v Lesičnem danes, kot je vidna s Pilštanja.

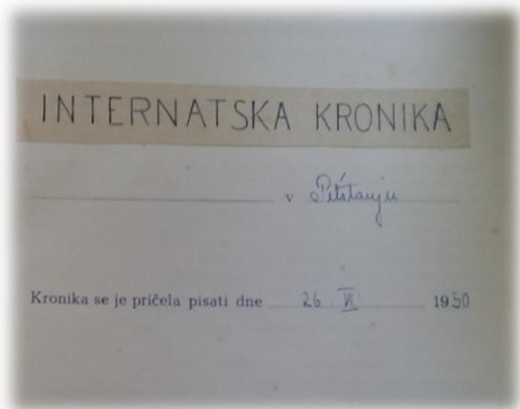
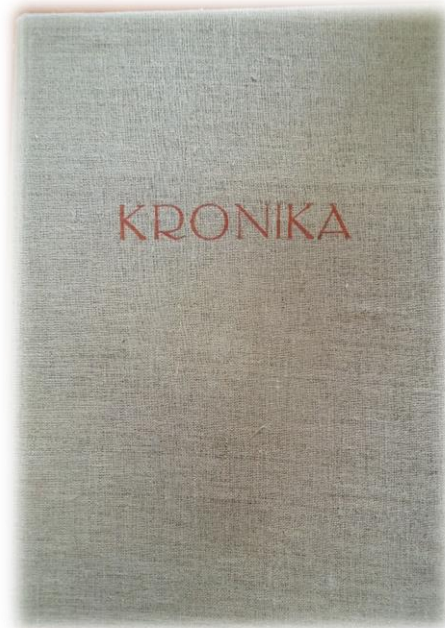
V Sloveniji se je osemletno osnovnošolsko izobraževanje izteklo v šolskem letu 2007/08. Od šolskega leta 2008/09 osnovnošolsko izobraževanje po celi Sloveniji poteka po programu devetletne osnovne šole. Na **OŠ Lesično** pa se je **devetletno izobraževanje** pričelo že s **1. septembrom 2001**.

4. 3 KRONIKA INTERNATA NA PILŠTANJU

Slika 24: Internatska kronika.

Na Pilštanju je bila v šolskem letu 1949/50 ustanovljena sedemletka. Ker so bili številni učenci zelo oddaljeni, je bil za le-te ustanovljen tudi internat. Najprej je bil namenjen osnovni šoli, že drugo leto pa nižji gimnaziji. Deloval je 10 let in v tem času so vodili tudi **internatsko kroniko**, ki so jo pisali **od 26. junija 1950 do 1. julija 1960**. Le-to smo pregledali in zapisali naslednje povzetke.

Slika 25: Del strani internatske kronike.

Ob ustanovitvi leta 1949 je bil v dveh stavbah, in sicer v poslopju Antona Kandorferja, kjer sta bili na razpolago dekliška in deška spalnica, ter v hiši Julke Belina, kjer je bila ena dekliška soba. Prostora je bilo malo. Opreme je primanjkovalo. Težave so bile z umivalnicami in s posteljami.

Slika 26: Kandorferjeva hiša.

Slika 27: Belinova hiša.

Ko se je število gojencev povečalo, je bilo potrebno pridobiti še dodatne prostore. Leta 1952/53 so bile spalnice v stavbah družin Kandorfer in Kostanjšek

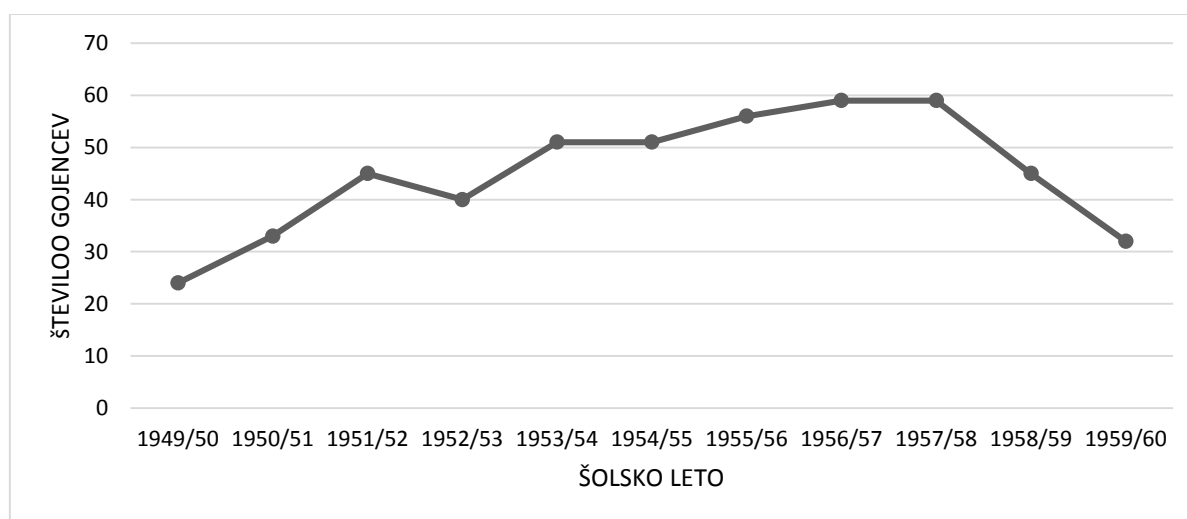
(Belina). V 2. polletju šolskega leta 1954/55 pa sta se preselili iz podstrešnih sobic nad občinskim ljudskim odborom učiteljici Jožica Jazbec in Hedvika Jenko in tam sta nastali dve spalnici za nekaj deklet iz internata. V šolskem letu 1955/56 pa sta zaradi pomanjkanja prostora dve gojenki spali v pisarni. V naslednjem šolskem letu pa so imela dekleta še eno spalnico pri Straškovich. V naslednjih letih so gojenci stanovali v istih prostorih kot pretekla leta.

V letih obstoja internata se je število gojencev gibalo med 24, kolikor jih je bilo prvo leto, do 59, kolikor jih je bilo v šolskih letih 1956/57 in 1957/58. Število gojencev po posameznih letih prikazujeta spodnja tabela in grafikon. Število je potem upadlo, ker so v drugih šolskih okoliših ustanovljali popolne osemletne osnovne šole in otrokom ni bilo potrebno hoditi v šolo na Pilštanj.

Tabela: Število gojencev internata po šolskih letih.

Šolsko leto	Število gojencev
1949/50	24
1950/51	33
1951/52	45
1952/53	40
1953/54	51
1954/55	51
1955/56	56
1956/57	59
1957/58	59
1958/59	45
1959/60	32

Grafikon: Spreminjanje števila gojencev internata po šolskih letih.

Gojenci so prihajali iz šolskih okolišev: Pilštanj, Zagorje, Prevorje, Planina, Podčetrtek, Jurklošter, Bohor, Slivnica pri Celju, Zabukovje, Loka pri Žusmu, Virštanj, Šentvid in Dobje.

Slika 28: Gojenci internata iz leta 1957.

V internatu je bilo poskrbljeno za celodnevno oskrbo. Internatska kuhinja se je nahajala v pritličju šolskega poslopja. Za hrano je dolga leta skrbela Slavica Lah. Pri pripravi hrane in čiščenju prostorov so pomagali tudi gojenci. Posebej težavno je bilo pozimi v šolskem letu 1953/54, kot so zapisali v kroniko, ko so gojenci nosili vodo po strmi poti iz zelo oddaljenega vodnjaka in v šolskem letu 1957/58, ko so imeli čez celo leto težave z vodo in jo je bilo potrebno nositi iz Starega trga.

Vsa leta delovanja internata je upravne posle opravljala Adela Rauter, ekonomske posle pa je vodila Agneza (Nežika) Cverlin.

V kroniki je v zapisih omenjena tudi vzdrževalnina. Zabeleženo je, da je bila zelo nizka. Nekateri gojenci so prejeli mesečno podporo s strani socialnega skrbstva, pretežno pa je internat vzdrževal Svet za kulturo in prosveto OZO Celje.

Delo v internatu je bilo dobro organizirano. Potekalo je po določenem dnevnem redu, za katerega so odgovarjali dežurni, ki so vsakodnevne posebnosti zapisovali v »**Dežurno knjigo**«.

V popoldanskih urah so potekale učne ure, na katerih so boljši učenci pomagali šibkejšim pri obravnavi učne snovi, kar je zagotovo pripomoglo k dobremu učnemu uspehu. Izvajale so se pod nadzorom pedagoških vodij. V letih delovanja internata so to funkcijo eno šolsko leto opravljali: Rudi Eberlinc, Jožefa Žerovnik, Jurij Zdovc in Anja Maček. Jožica Gajšek je te naloge opravljala dve leti, štiri leta pa so bili gojenci internata pod nadzorom Marice Kotnik, Franje Hlačar-Turšič in Antona Turšiča.

Poleg učnih ur so bili gojenci aktivni tudi v različnih krožkih. Delovali so čitalniški, dramski, šahovski, risarski, rezbarski in tehniški krožek ter folklorna in recitacijska skupina. V dveh šolskih letih, 1952/53 in 1953/54, je izhajal šolski rokopišni list »**Glas izpod Bohorja**«.

Med uspešnejšimi je bila dramska skupina, ki je bila zelo aktivna vsa leta. Redno je sodelovala na vseh šolskih proslavah in zaključnih akademijah. Igre so velikokrat uprizorili tudi izven domačega kraja. V šolskem letu 1954/55 so igro »**Hči grofa Blagaja**« uprizorili kar osemkrat, šolsko leto 1955/56 pa je zaznamovala petkratna uprizoritev pravljичne igre »**Mogočni prstan**«.

Bili so tudi uspešni športniki. V šolskem letu 1957/58 so se udeležili »Velikega atletskega prvenstva«, na katerem so dosegli 1. mesto. Za dan mladosti so na občinskem tekmovanju dosegli 1. mesto v šahu in streljanju z zračno puško. V naslednjem šolskem letu so bile najuspešnejše deklice v šahu, saj so osvojile 1. mesto v okrajnem in 3. mesto v republiškem merilu.

V prostem času so gojenci internata mnogo ur preživeli na dvorišču z žogo. V zimskih mesecih pa so več brali, igrali šah in poslušali radio. Dolge zimske četrtke so si popestrili s tako imenovanim **Veselim večerom**, za katerega so sami pripravili program.

Šolsko kroniko je za šolsko leto 1949/50 zapisala Jožefa Žerovnik, za leto 1950/51 Rudi Eberlinc in za leto 1951/52 Anja Maček. Marica Kotnik jo je pisala med šolskimi leti 1952/53–1955/56, Anton Turšič pa med leti 1956/57– 1959/60.

4. REZULTATI

Raziskovalnega dela naloge smo se lotili na dva načina.

Najprej smo oblikovali primerjalno tabelo o šoli nekoč in danes, pripravili nabor vsebin za lažje pridobivanje podatkov v povezavi s šolanjem na Pilštanju. Nabor je bil razdeljen na dva dela. Učenci 5. in 6. razreda so raziskovali in pridobivali podatke o šoli nekoč in danes ter o igrah. Naloga učencev od 7. do 9. razreda pa je bila pridobiti podatke o takratnih učiteljih in njihovem načinu poučevanja, pri intervjuvancih obuditi spomine na šolske dni ter ugotoviti, ali je kdo od njihovih sorodnikov ali znancev bival v internatu. Pričakovali smo, da bo slednjih prispevkov malo. Vendar naleteli smo na težavo. O življenju v internatu nismo prejeli nobenega prispevka. Težavo smo rešili tako, da sta mentorici in gospod Andrej Kolar sestavili anketni vprašalnik, namenjen bivšim učencem in gojencem internata na Pilštanju. Gospod Kolar pa nam je pomagal tudi pri posredovanju anketnih vprašalnikov. Odgovorilo nam je osem oseb in s pomočjo njihovih odgovorov smo prišli tudi do podatkov o življenju v internatu.

Potem pa smo v mesecu aprilu na šolo povabili domačina gospoda **Miha Zakoška**. Pripravili smo intervju. S svojim pripovedovanjem nam je zelo približal šolanje in razmere v takratnem času. Še posebej zanimivo nam je bilo, ker se je v prvi polovici svojega pripovedovanja vživel v vlogo takratnega učenca, v drugem delu pa se je predstavil kot učitelj. Sam je namreč obiskoval in kasneje poučeval na šoli na Pilštanju. Intervju bo predstavljen v literarnem glasilu, ki bo izšlo ob svečani obeležitvi častitljive 550-letnice šolstva na Pilštanju in v Lesičnem.

Učenci smo imeli mesec in pol časa za raziskovanje. Zbrali smo 34 prispevkov. Uredili smo jih po temah. Pri vsaki temi smo poiskali skupne točke. Naše delo smo predstavili tudi sošolkam in sošolcem, ki pri raziskovanju niso mogli sodelovati, saj niso poznali nikogar, ki bi ga o šoli lahko povprašali. Izvedeli smo veliko zanimivega.

4. 1 ŠOLA NEKOČ IN DANES

S pomočjo spodnje tabele so učenci 5. in 6. razreda primerjali šolo na Pilštanju s sedanjo šolo v Lesičnem. Večinoma so informacije o šoli nekoč pridobili pri svojih dedkih in babicah.

Hana Leskovšek je dobila informacije od svojega dedka **Ivana Lupšeta**.

Lara Arzenšek je dobila informacije od svoje babice **Zinke Kostevc (roj. Bevc)**.

Teji Planko je o šoli pripovedoval dedek **Ivan Planko**.

Maja Reberšak je dobila informacije pri **Karolini Reberšak**.

	ŠOLA MOJE BABICE ALI DEDKA NA PILŠTANJU	MOJA ŠOLA V LESIČNEM
Velikost šole (število učilnic)	v šoli so bile 4 učilnice	današnja šola ima 13 učilnic
Število učencev v razredu Število učiteljev	v razredu 15–20 učencev število učiteljev: 3–4	v razredu je 10–20 učencev sedaj na šoli poučuje 17 učiteljev
Šolski predmeti	osnovna šola: slovenski jezik, računstvo, petje, telesna vzgoja, lepopis, srbohrvaščina, zgodovina, zemljepis, naravoznanstvo, ročna dela nižja gimnazija: slovenski jezik, srbski ali hrvatski jezik, nemški jezik, zgodovina, zemljepis, prirodopis, matematika, fizika, kemija,	slovenščina, matematika, angleščina, geografija, zgodovina, gospodinjstvo, naravoslovje, likovna umetnost, šport, tehnika in tehnologija, glasbena umetnost

	risanje, petje, telesna vzgoja	
Oprema v razredih	šolske klopi, kateder, tabla, krede, goba, zemljevid, omare, peč na drva, tudi lavor in vrč	računalnik, projekcijsko platno, tabla, zemljevidi, krede, goba, omare, mize, stoli, plakati, glasbila, didaktične igre, umivalnik
Šolske potrebščine	tablica, črnilo, pero, nalivno pero, svinčnik, zvezki, berilo, torba, leseno ravnilo, radirka, barvice, kotomer	učbeniki, zvezki, delovni zvezki, peresnica (svinčnik, tehnični svinčnik, nalivno pero, kemični svinčnik, radirka, barvice, šestilo)
Prehrana v šoli	kruh, jabolko, majhen kos sira, čaj ali mleko v prahu	zajtrk, malica in kosilo
Prihod in odhod	pouk dopoldan od 7.30 do 13.00 pouk popoldan od 13.00 do 17.00 peš	pouk dopoldan od 7.50 do 13.00 z osebnim avtomobilom ali avtobusom

4. 1 IGRE ŠOLSKIH DNI

Igra je otrokova spontana, prostovoljna, prijetna in ustvarjalna dejavnost, ki sama sebe krepi in nagraduje. Preko igre otrok spoznava sebe, svet in se uči. Otrok s pomočjo igre razvija svoje različne sposobnosti. Igra vpliva na razvoj mišljenja, na pridobivanje izkušenj in znanja, na otrokovo čustveno in socialno življenje ter prispeva h govornemu razvoju.

V **Slovarju slovenskega knjižnega jezika** je beseda igra večpomenska. Njen geselski članek je razdeljen na šest pomenskih oddelkov, in sicer: **1. glagolnik od igrati;** **2. otroška dejavnost, navadno skupinska, za razvedrilo, zabavo;** **3. športna dejavnost, navadno skupinska, organizirana po določenih pravilih;** **4. literarno delo v obliki dialogov, navadno manjše umetniške vrednosti;** **5. ekspr., navadno s prilastkom preračunljivo, navadno nezakonito delovanje;** **6. nav. ekspr., navadno z rodilnikom nehoteni gibi, mimika, ki izraža, kaže določeno čustveno stanje, razpoloženje.**

V **Wikipediji** pa je zaslediti naslednjo razlago. *Igra je razvedrilna dejavnost, ki vključuje enega ali več igralcev in je določena:*

- *po cilju, ki ga igralci poskušajo doseči, ali*
- *po množici pravil, ki opredelijo, kako igralci igrajo.*

Igre vključujejo enega igralca, pogosteje pa pomenijo tekmovanje med dvema ali več igralci. Igra le okvirno potrebuje pravila, da se izvaja neodvisno od nadzorstva, a je le

tekmovanje v veščini, spretnosti ali sposobnosti, a brez resničnih posledic ali vsaj načrtovanih posledic onkraj igre. Igra je razvojna točka urjenja, osvajanje pravil pa poleg vsega tudi družbeno učenje.

In katere igre so bile aktualne v času šolanja na Pilštanju?

Lara Arzenšek, Rožle Centrih, in Rok Lebič iz 5. razreda ter Eva Bah, Lara Centrih in Domen Kozmus iz 6. razreda so jih raziskali in zbrali naslednje podatke in zanimivosti.

Lari Arzenšek je igre predstavila njena babica **Zinka Kostevc, roj. Bevc**. Ko je sama obiskovala šolo na Pilštanju, so se najpogosteje igrali igre:

- Med dvema ognjema,

Gospa Zinka je povedala tudi, da so bile žoge redke. Narejene so bile iz usnja in tudi iz blaga. Igrali so se pred poukom, med odmori in tudi po pouku, na poti domov.

- brcanje kamenčkov v narisane okvirje,

Najpomembnejše pravilo te igre je bilo povezano s položajem kamenčka. Če je le-ta ostal na črti ali zunaj nje, je bil na vrsti drugi igralec.

- odbijanje žog ob steno in

- pofučkanje oz. skrivanje.

Igralec šteje z zaprtimi ali z blagom zakritimi očmi do določenega števila. Nato začne iskati tiste, ki so se skrili.

Na določeno mesto udarja z roko, ko ga zagleda oz. ga pofučka. Zadnji pofučkani je naslednji, ki ima zaprte ali z blagom zakrite oči in šteje novo igro.

Spominja se tudi, da so veliko plesali v krogu in peli pesem »*Mi gradimo ceste, pruge*«. Spomnila se je tudi dela pesmi, ki se glasi:

*»Mi gradimo ceste, pruge,
postavljamo moste duge,
omladinskih snaga udarnih brigada.
Mi žanjemo žito, žito,
živijo naš heroj Tito,
mi žanjemo žito, žito,
živijo naš heroj Tito.«*

Povedala je tudi anekdoto, povezano z igro. Ker je Pilštanj na hribu, se je žoga pri igranju večkrat odkotalila v dolino. Kar nekaj časa je trajalo, da so prinesli žogo nazaj in nadaljevali z igro.

Rožle Centrih se je o igrah nekoč pozanimal pri svojem dedku **Milošu Centrihu**. Povedal mu je, da so se najpogosteje igrali igre Med dvema ognjema, Gnilo jajce in Skrivalnice.

Natančneje je opisal igro Med dvema ognjema. Igrali sta dve skupini. Vsaka skupina je bila v svojem polju. Z žogo so zbijali igralce druge skupine. Če je žoga zadela igralca, je bil le-ta izločen iz igre. Zmagovala ekipa se je poraženi ekipi smejala in se iz nje norčevala.

Igro Gnilo jajce so igrali sledeče: nekaj učencev se je usedlo v krog. Izbrali so učenca, ki bo hodil okoli kroga učencev in si zbral enega učenca, kateremu bo za hrbet položil papirček. Medtem ko je hodil v krogu, je na glas govoril: »*Kanglica, kanglica vodo drži, kdor se ozira, po punklu dobi*«. Ko je nekemu dal papirček za hrbet in je ta opazil, je moral pobrati papirček in se zapoditi za njim. Če ga je ulovil, je prevzel isto vlogo, če pa ne, je postal gnilo jajce in je moral na sredino kroga.

Za omenjeni igri so potrebovali tudi pripomočke, in sicer: usnjeno žogo, lesene palice za določitev polja in pomečkan papirček.

Igre so se najpogosteje igrali med odmori, saj Rožletov dedek po pouku ni imel časa, kajti moral je iz Pilštanja peš domov v Zagorje.

Gospodu Milošu Centrihu je najbolj ostalo v spominu tekanje s sošolci in skrivanje okoli Pilštanjskega gradu.

Roku Lebiču je o igrah pripovedovala mamina teta **Silva Švajger**, ki je šolo na Pilštanju obiskovala do četrtega razreda, potem pa so se preselili v Trbovlje.

Povedala mu je, da se najbolj spomni, da so se igrali igro Med dvema ognjema, Gnilo jajce ter Ristanc.

Opisala mu je igro Gnilo jajce. Več otrok se je postavilo v krog in počepnilo. Izbrali so nekoga, ki je za hrbti ostalih, ki so čepeli, nosil robec ali kamenček ali manjšo žogico. Njegova naloga je bila, da je nekemu robec ali kamenček podtaknil na skrivaj. Če je le-ta to pravočasno opazil, je tekel za njim, če ni in je tisti naredil krog in prišel do njega, ga prijel za ramo in je ta postal gnilo jajce.

Pri tej igri so uporabljali robček, kamenček ali kakšne naravne materiale.

Spominja se, da so se največ igrali med glavnim odmorom.

Najbolj ji je ostal v spominu dogodek povezan z zimskimi radostmi. Takrat so nekateri otroci že imeli sani, nekateri pa ne. Sama je bila med tistimi, ki jih niso imeli, si jih je pa zelo želela. Ker se je želela igrati z ostalimi, je za to uporabila šolsko torbo, ki je predstavljala njene sani in s katero se je večkrat spustila po hribu navzdol. Doma je bila od mame zelo kregana, dobila jih je tudi po ta zadnji plati.

Spominja pa se tudi nekega dopoldneva, ko je šla z dvema sošolkama v šolo. Pot do šole so si ravno tako krajšali z različnimi igrami. Nekega dne pa so se spomnile, da bi šle pogledat ajdovsko ženo. Dolgo so jo iskale, šle daleč v globel, potem pa so tudi komaj prišle nazaj. Nazaj so se vrnile, ko se je pouk že končal. Tudi tokrat brez sankcije ni šlo.

Slika 29: Fotografija, na kateri je Silva Švajger (druga v drugi vrsti z desne strani).

Evi Bah je o igrah nekoč pripovedovala njena babica **Marica Bah**.

Najpogosteje so se igrali naslednje igre:

- Ali je kaj trden most,
- Črni mož,
- Gnilo jajce,
- različne igre z žogo.

Igra Gnilo jajce je potekala sledeče. Otroci so počepnili v krog. Eden iz med njih je tekel okoli njih in govoril: »*Gnilo jajce nosim, gnilo jajce nosim...*« Posamezniku je vrgel robec in tisti, ga je moral ujeti v enem krogu, če ga pa ni, je lovil drugi. Za igro so potrebovali robec ali kamenček.

Najpogosteje so se igrali med odmori, po pouku ali/in med potjo domov.

Najbolj ji je ostal v spominu dogodek, ko so se igrali na šolskem igrišču in je nekdo brcnil žogo previsoko. Skotalila se je po bregu navzdol in padla v Bistrico in nikoli več je niso našli. Seveda so bili tudi kregani.

Lara Centrih je o igrah nekoč poizvedovala pri svojem dedku **Antonu Polšaku**.

Ko je v šolo hodil njen dedek, so se igrali zelo zanimive igre. Med drugim Med dvema ognjema, Petelinček, lovili so se po Pilštanjskem gradu in igrali so badminton. Poleg teh iger pa je bilo prisotnih še veliko norčij in nagajanja drug drugemu.

Lari je dedek opisal igro Med dvema ognjema, ki se je igrala na sledeč način. Razdelili so se v dve skupini, in sicer tako, da sta v igri igrali dve skupini najboljših prijateljev. Določili so si polje in se z usnjeno žogo ciljali, dokler niso dobili zmagovalca. Zmagovalna ekipa se je nato poraženi ekipi smejala in ji nagajala. Večkrat je prišlo tudi do kakšnih manjših pretepov.

Da pa so se lahko igrali, so potrebovali tudi pripomočke, in sicer: usnjeno žogo, lesene palice za določitev polja in lesene badminton loparje, namesto badminton žogice pa so si z loparji podajali kar težko usnjeno žogo.

Najpogosteje so se igrali po pouku, vendar je bil njen dedek iz Zagorja, zato se ni smel igrati predolgo, kajti moral je peš s Pilštanja v Zagorje.

Njen dedek se spominja tudi različnih anekdot. Najbolj mu je v spominu ostala sledeča. Med igro Med dvema ognjema so se stepili. Iz šole je prišla ravnateljica in jih natepla z leskovo palico. Pogosto jim je žoga ušla v dolino in iskali so jo po reki Bistrici tudi po 2 uri in več. Zato je njen dedek prišel pozno domov. Doma je bil zaradi tega tepen. Zgodilo se jim je pa tudi, da so z žogo razbili šolsko okno. V učilnici je bila tudi učiteljica. Žoga ji je priletela na glavo. In kakšna je bila kazen? Bili so tepeni v šoli in nato še doma.

Domen Kozmus pa je o igrah povprašal svojega dedka **Andreja Kolarja**, ki se je se je s sošolci igral igre kot so kečkanje, Nemce pa partizane, kokote, nogomet itd.

Za kečkanje so uporabljali lesene palice podobne hokejskim in leseno žogo kečko. Največkrat so se igrali med odmori.

Pastirska igra kečkanje je opisal podrobneje.

Za igro so potrebovali:

- travnato igrišče približno 60 m² s štirimi manjšimi luknjami okoli ene večje
- liho število igralcev, najbolje 5,
- pet lesenih palic in
- leseno žogo (kečko).

Potek igre je bil sledeč: štirje igralci so imeli vsak svojo luknjo; peti, tisti, ki pa ni imel svoje luknje, je moral kečko z leseno palico spraviti v večjo luknjo, drugi pa so mu to branili oz. so mu želeli preprečiti. Igralec brez luknje je lahko drugemu zavzel luknjo. Zmagal je tisti, ki je največkrat spravil kečko v luknjo in tako pridobil točke.

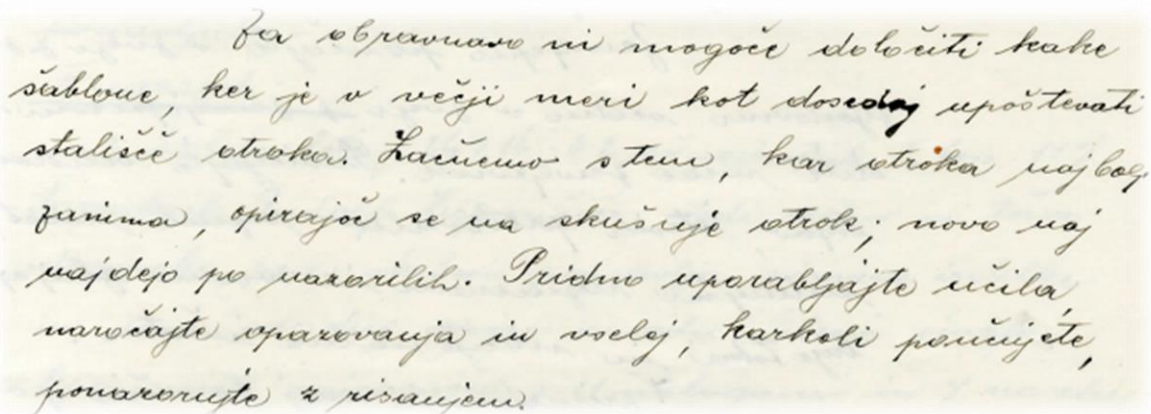
4. 3 SPOMIN NA UČITELJA/ICO

Spomini. Vsi jih imamo. Vesele, žalostne, tople, srečne, težke, boleče, iskriive, zanimive, ... So niti, iz katerih je stkano življenje, in starejši kot smo, globlje se nam vtisnejo. Skriti v kotičkih naših misli se utrnejo kot padajoča zvezda in nam narišejo nasmeh na obraz. Mogoče se z nasmehom utrne tudi solza. Odpeljejo nas v čase brezskrbnega otroštva, neprestanih iger in potolčenih kolen. Spomini so čudežni. Celo tisti grdi se z leti prelevijo v prijetnejše in glava sama od sebe ponuja same podobe sreče.

Z močno voljo, zgolj pisalom in papirjem lahko zapišemo svojo življenjsko zgodbo. Vsak med nami ne glede na starost skriva zanimivo zgodbo. Zgodbo, ki jo je vredno deliti. Zgodbo, ki govori o trenutkih in ljudeh, o dogodkih, ki so nas zaznamovali, o okolju, ki nas je oblikovalo, o malih stvareh, ki nas osrečujejo in izpolnjujejo. O dosežkih in trudu, ki smo ga vložili vanje. O ovirah, ki smo jih premagali in izkušnjah, ki smo jih nabrali. O spominih, ki so naše življenje.

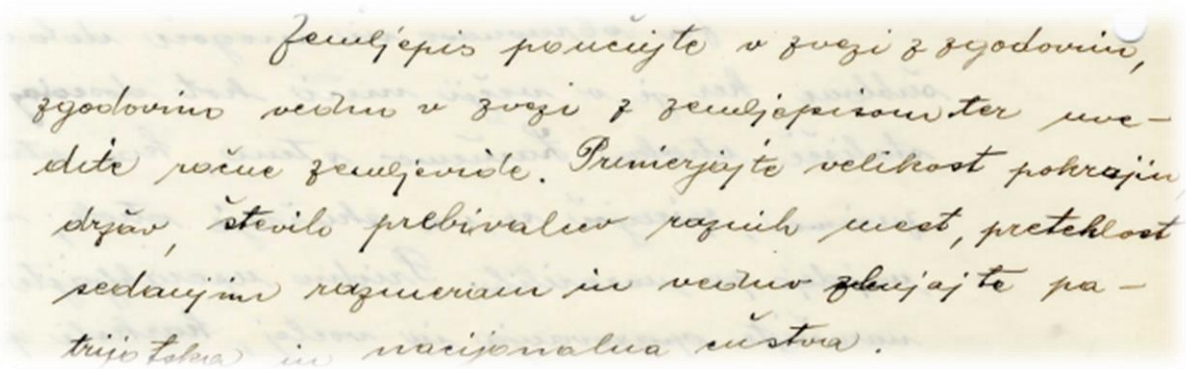
Spomini so kot mozaik. Vsak majhen kamenček je del celote. Edinstveni in neponovljivi ter vredni, da se nas spominja svet. Da spomin na nas nekemu drugemu prikljče navihan nasmeh na obraz in iskrico v oči. Da spomin na nas nekemu polepša dan.

Delo učiteljev je bilo nadzorovano. Pri vsakem nadzoru je bil zapisan zapisnik. Vseboval je usmeritve, kar je prikazano v spodnjem dokumentu.

za obravnavo ni mogoče določiti kakšne šablone, ker je v večji meri kot doslej upoštevati stalnice strokov. Karnevo ste, kar stroka najbolj zanima, opirajo se na skušnje strok; nove naj najdejo po naravnih. Pričnu uporabljajte učila naravnost oparovanja in vselij, karhali ponučijete, ponaravijete & pisavijem.

Slika 30: Zapisnik o nadzoruvanju štirirazredne osnovne šole na Pilštanju.

geul'epis ponučijete v zvezi z zgodovino, zgodovino vedno v zvezi z geul'epison ter uvedite račne geul'epione. Pričnujete velikost pokrajn, držav, število prebivalcev raznih mest, pretoklost sedanjim razmeriam in vedno združijete patrijo tabua in nacionalna učstva.

Slika 31: Zapisnik o nadzoruvanju štirirazredne osnovne šole na Pilštanju.

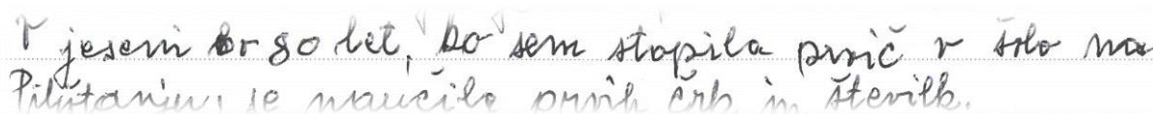
O spomilih so učenci povprašali nekdanje učence šole na Pilštanju. Osredotočili so se na spomine, ki jih vežejo na njihove učitelje.

Svoj spomin na učitelje pa je obudila in zapisala tudi gospa **Marija Šon, roj. Žerjev**. Zapis nam je posredovala po pošti.

Takole je zapisala: »V jeseni bo 80 let, odkar sem prvič stopila v šolo na Pilštanju, se naučila prvih črk in števil. Ne spominjam se učiteljice 1. razreda, pozneje pa se spomnim gospe Adele Rauter, Tončke Kleč, najbolj pa Janka Prislana, s katerim je bil moj oče dober prijatelj. Ko se je začela nemška šola, se mi dozdeva, da sta dve učiteljici ostali, vendar je ena kmalu odšla. Vem, da smo bili zelo žalostni, ker nam je veliko pomagala s slovenskimi besedami. Nadomestil jo je gospod Rudi Bevc. Govorili so, da je doma iz Zagorja, ta pa ni smel slišati slovenske besede.«

»Od nemških učiteljev je bil eden pravi Nemec. Bil je ravnatelj na šoli in župan Pilštanja. Njegova žena nas je učila ročna dela. Takrat sem se naučila pletenja in šivanja na platno.«

Zapisala je tudi: »Po osvoboditvi Pilštanja nisem več hodila v šolo.«

V jeseni bo 80 let, odkar sem prvič stopila v šolo na Pilštanju, se naučila prvih črk in števil.

Slika 32: Delček zapisa gospe Šon.

Spomine anketirancev so zapisali Rok Lebič iz 5. razreda, Barbara Plevnik in Ines Škrabl iz 7. razreda, Žiga Jug, Staša Kolar in Nika Kunej iz 8. razreda ter Metod Čepin iz 9. razreda.

Roku Lebiču je spomine na učiteljico predstavila mamina teta **Silva Švajger**, ki je šolo na Pilštanju obiskovala do četrtega razreda, potem pa so se preselili v Trbovlje.

Najbolj se spominja tega, da sta bili v šoli s sošolko zelo klepetavi. Učiteljica ju je kaznovala tako, da je med njiju presedla fanta. Ta fant je bil zelo ubog in nikoli ni imel robčka, da bi si lahko obrisal nos. Nos si je vedno brisal v rokave. Obema je šel zelo na živce, zato se mu je teta maščevala tako, da ga je ščipala. To je opazila tudi učiteljica, ki jo je kaznovala tako, da je morala čepeti celo uro v kotu in držati roke v zrak.

Barbara Plevnik je anketirala **Cirila Čepina**, osebo, ki ima spomine na šolo tako sveže, kot bi šolske klopi grel samo nekaj let nazaj. Vendar temu ni tako. Gospod Ciril Čepin je šolo na Pilštanju začel obiskovati šolskega leta 1954/1955. V njegovi glavi so se zelo dobro ohranili spomini na učitelje in učiteljice v tistem času, zato mu je bila mala malica naštetih učiteljev, ki so ga poučevali. To so bili: Jožica Jazbec, ki je poučevala prvošolce; v drugem razredu so se družili z gospo Betko Romih, v tretjem pa z gospo Marijo Jemec; v četrtem razredu je bila gospa Jožica Žnidaršič. Nato se je

pričela predmetna stopnja, kjer so poučevali: Adela Rauter (zgodovina, zemljepis, petje); Nežika Cverlin (matematika, srbohrvaščina, gospodinjstvo); Anton Turšič (tehnika in tehnologija); Franja Hlačar; Miha Zakošek (šport); Štefka Kovačič (slovenščina) in gospa Erika Kovačič (naravoslovje).

V najboljšem spominu je gospodu Cirilu Čepinu ostala učiteljica prvega razreda. To je bila gospa *Jožica Jazbec*. *Spominja se je kot gospe manjše in močnejše postave ter zelo dobrega značaja. Poučevala je vse predmete 1. razreda. Gospa Jazbec je vzgajala na lep način in ni uporabljala palice. Živela je na Pilštanju, po zadnjih njegovih podatkih o njej, pa sedaj živi v okolici Celja. Tudi odnos učencev do učitelja je bil lep in spoštljiv.*

Barbara Plevnik je opravila intervju tudi z gospo **Matildo Bovha**. Gospa je hodila v šolo na Pilštanju pred več kot šestdesetimi leti, vendar ima na šolske dni še vedno dobre in lepe spomine. Ko je gospa, ki sem jo anketirala pobrskala po spominu, se je najprej spomnila gospe *Adele Rauter*. Bila je učiteljica in tudi ravnateljica. Poučevala je tretješolce. *Bila je srednje postave s krajšimi lasmi in ne preveč stroga. Bila je zelo prijazna, predvsem do učencev in želela je, da so tudi učitelji prijazni do njih, sicer so izgubili službo. Učence je vzgajala na lep in prijazen način, ker je bila takšna tudi sama. Najbolj si jo bodo zapomnili po njeni prijaznosti in spoštovanju do učencev.*

Ines Škrabl se je o spominih na učiteljico pogovarjala z **Ano Jug**, ki se najbolj spominja učiteljice *Julijane Virant*. *Spominja se je kot postavne in prijazne učiteljice. Vsi učenci so jo imeli radi. Poučevala je vse predmete prvega razreda. Učiteljico so zelo spoštovali in ubogali. Ko je prišla v razred, so se vsi učenci vstali in jo pozdravili. Vzgajala jih je na strog način. Morali so jo ubogati na njeno prvo besedo. Ko je razlagala, je v razredu bila popolna tišina. Najbolj si jo je zapomnila po vljudnosti, prijaznosti, dobrem učenju in razlagi.*

Žiga Jug je informacije o učiteljici s Pilštanja dobil pri svoji babici **Štefki Jug**. Le-ta se spominja, da je bilo učiteljici ime *Marija*. *Nosila je visoke pete. Bila je zelo stroga. Poučevala je vse predmete. V razredu so morali biti čisto tiho. Če je kdo želel kaj povedati, je moral dvigniti roko in počakati, da ga je učiteljica poklicala. Sedeli so mirno z rokami na hrbtu. Pisali so v zvezek, ki so ga imeli. Zapisovali so po nareku. V kotu učilnice je bila naslonjena palica. V učilnici je bilo zelo mrzlo. Hodili so po vodo. Takrat je bila ravnateljica *Adela Rauter*. Če je bil sneg in ko smo odhajali domov iz Pilštanja, smo se usedli na svoje šolske torbe in se spustili navzdol pod breg. V Lesičnem je bilo veliko bolje kot na Pilštanju, lahko so se sezuli in bili v copatih in bilo je bolj toplo kot na Pilštanju.*

Staša Kolar je do informacij prišla pri svoji teti **Jožici Špegel, roj. Kolar**.

Jeseni, ko se je pisalo šolsko leto 1960/61, je začela obiskovati osnovno šolo na Pilštanju. Notranjost šole, sošolke, sošolci in tovarišica Jožica Jazbec, vse to je bilo zanjo takrat nekaj novega in na trenutke zastrašujočega. Vsi so potrebovali nekaj časa, da so se spoznali in navadili na šolski red. Vse to pa bi bilo še veliko težje, če ne bi bila tovarišica Jožica tako prijazna, umirjena in dostopna učiteljica. Kadar koli se je znašla oziroma so se učenci znašli pred problemom, je znala le-tega hitro in mirno rešiti. Bila je zelo razumevajoča. S svojo družino je živela na Pilštanju. Zato je svoje učence zelo dobro poznala. Mnogokrat je pozimi ogrela in očistila sošolce, ki so v mrazu in snegu peš prehodili več kilometrov, preden so prišli do šole. Večkrat je priskrbela tudi za malico za tiste učence, ki si jo iz kakršnihkoli vzrokov niso prinesli s seboj. Vedno je bila lepo urejena. Tako jim je bila v veliko pomoč in oporo skozi vse šolsko leto.

Čeprav je od takrat minilo že več kot pol stoletja, se je Jožica Špegel še zelo živo spominja.

Dodala je tudi, da je bilo v tistih časih prestopiti šolski prag čisto nekaj drugega kot pa je to danes. Bilo je več spoštovanja in medsebojnega razumevanja, pa čeprav so imeli namesto današnjih računalnikov le lesen računalnik s kroglicami.

Sola: 6. OŠ, šola Leičev
 Šolsko leto 1960/61. Stev. matičnega lista: 15
 Razred: I. Vzporednica:

IZKAZ O USPEHU IN VEDEDNJU

Predmet	Polletni uspeh	Letni uspeh
Slovenski jezik	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>
Branje		
Srbski ali hrvatski jezik		
Zgodovina		
Zemljepis		
Računstvo z geometrijo	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>
Spoznavanje prirode in družbe	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>
Spoznavanje družbe		
Fizika		
Kemija		
Likovni pouk	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>
Pisanje		
Tehnični pouk	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>
Glasbeni pouk		
Telesna vzgoja	<u>odlično 5</u>	<u>odlično 5</u>

Vedenje: odlično 5 odlično 5

Opravičeni izostanki		Neopravičeni izostanki	
I.	II.	I.	II.
<u>1</u>	<u>-</u>		

Učenec(ka) je obiskoval(a) v tem šolskem letu prvi krat I. razred in ga je izdelal(a) h-z odlično uspehom.

Ima pravico do popravnega izpita iz in dne 20. 5. 1957.

Razrednik: I. polletje Jazbec Jozica
 II. polletje Jazbec Jozica

Podpis staršev ali namestnikov:
 I. pol. Kolar Anton II. pol. Kolar Michaela

Opomba:

Slika 33: Spričevalo Jožice Špegel, roj. Kolar.

Nika Kunej je o spominih na učiteljico povprašala svojega dedka **Miloša Vovka**, ki se najbolj spominja učiteljice in ravnateljice Adele Rauter. *Bila je zelo stroga, po duši pa zelo dobra in prizanesljiva. Bila je majhne postave. Poučevala je v vseh razredih, kjer je bilo potrebno. Vsi otroci smo jo spoštovali in jo vsa leta vedno klicali gospa Adela, nikoli tovarišica. Če nismo bili pridni, je zagrabila dolgo šibo in mahala vse vprek.*

Metod Čepin se je o spominih na učiteljico pozanimal pri svojem dedku **Frančku Čepinu**.

V 1. razredu ga je učila gospa Antonija Kleč, ki ga je učila tudi v 2. razredu. V 3. razredu ga je učila Marta Regvat. Ga. Antonija Kleč ga je učila slovenščino in matematiko. V 1. razredu so pisali na tablice s kamenčkom ter jih očistili z gobico. Torbe so imeli zašite iz preprostega platna, v katerih so imeli zvezke, imeli pa so tudi cekre iz slame. Gospa Antonija Kleč je bila bolj drobna in majhna. Ni bila prestroga. Največkrat je nosila krilo. Gospa Marta Regvat je bila močnejše postave. Če jo je kaj razjezilo, je znala biti tudi zelo stroga. Ravnatelj šole na Pilštanju je bil gospod Janko Regvat, mož Marte Regvat. Odnosi med učenci in učitelji so bili strogi, niso smeli klepetati. Če si slučajno zamudil, si dobil »packe«, kar pomeni, da si bil tepen po roki, ali pa da si stal v kotu ali klečal na koruzi. Sedeli so v dolgih lesenih klopeh 3 do 4 učenci skupaj. V 1. razredu so pisali na tablice s kamenčki, v 3. pa že na papir s peresom iz železa in s črnilom. Šolo na Pilštanju je Metodov dedek obiskoval samo 3 leta, ker je bila potem vojna.

4. 4 ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU

»Vsaka živeta izkušnja, vsaka resničnost, s katero smo v življenju prišli v stik, je dleto, ki je ustvarilo kip našega življenja: oblikovalo ga je, gnetlo, spreminjalo. Del vsega smo, kar se nam je zgodilo.«

(Orison Swett Marden)

O življenju v internatu na Pilštanju smo povprašali nekdanje učence in učenke. Le-ti so nam na naša vprašanja v obliki ankete z veseljem odgovorili. Zapisali so tudi, česa se iz teh časov najbolj spominjajo in v kakšnem spominu jim je ostalo življenje v internatu. Vsakdo ima svojo zgodbo, vsem pa je skupno to, da je bilo njihovo življenje skromno, velikokrat težko, pa vendar polno povezanosti, prijateljstva in ostalih pravih vrednot.

Lenka Kovačič s Planine se spominja svojih prijateljev s Planine, Jurkloštra in Lahovega grabna. V internatu je bivala med leti 1953 in 1957. Obiskovala je vse štiri razrede nižje gimnazije. Domov je odhajala peš vsako soboto popoldan in nazaj odšla v nedeljo popoldan. V sobi jih je bilo osem. Soba je bila skromna (postelje in omare). Vsako jutro so vstali ob 7. uri. Nato so se pripravili za odhod v šolo, kjer so imeli zajtrk. Sledil je pouk, nato kosilo in učne ure. Med učnimi urami so pisali domače naloge ter se učili pod vodstvom dežurnega učitelja. V popoldanskem času so raziskovali okolico, se igrali različne igre in pekli pecivo pri učiteljici matematike, Nežiki Cverlin. Spomni se dveh učiteljev. Hrana je bila trikrat dnevno. Bila je domača, malica je bila iz takratnih „UNRA paketov“. V internatu so bivali učenci, ki so bili bolj oddaljeni, ostali so hodili vsak dan domov. Spomni se, da so krajanom pomagali pri kmečkih delih in s tem prislužili pridelke za šolsko kuhinjo (krompir, jabolka) pa tudi drva. Čistili so dvema starejšima ženskama in krmili njune koze. Cena internata ni bila za vse enaka.

Borčevski otroci so bivali zastonj, ostali po zmožnostih. Spominja se, da je bilo zanjo življenje v internatu stresno. Vsako nedeljo je jokajoč odšla od doma. Ob 1. polletju v prvem razredu ji je umrla mama in v ravnateljici, gospe Adeli Rauter je našla nadomestno mamo, ki jo je vedno znala potolažiti. Spominja se, da so bili „Pilštanjčani“ zelo dobri v športu. Zmagovali so proti učencem iz Kozjega in Šentvida. Bili so tudi dobri v gledaliških igrah. Najbolj ji je ostala v spominu igra „Hči grofa Blagaja“, v kateri je odigrala glavno vlogo Alijane. Z igro so gostovali tudi drugod, potovali so z vprežnim vozom. Prijetne spomine ima tudi na učiteljico Hedviko, ki jim je ob odhodu podarila različne predmete (ogrlice, šminke). Meni, da je bila njihova pot težka, pa vendar so jo uspešno prehodili.

Vera Zakošek iz Lesičnega, se spominja, da so njeni prijatelji iz internata prihajali iz Prevorja, Žegra, Zagorja, Jurkloštra in Virštanja. V internatu je bivala med leti 1954 in 1958. V internat je prihajala peš v nedeljo zvečer, domov pa je odhajala v soboto popoldan. Spominja se sobe z osmimi posteljami, spali sta po dve v eni postelji. Posteljnino so prinašale od doma. Vsako jutro so vstali ob 7. uri. V umivalnici so se umile, počesale ter odšle v šolo na zajtrk (kruh in čaj). Po zajtrku so odšli v razrede in se pripravili na pouk, ki je trajal do 13. ure. Sledilo je kosilo in nato učne ure do 16. ure. Med učnimi urami so se pripravljali na pouk za naslednji dan. Prisoten je bil dežurni učitelj. Med 16. in 17. uro so bili prosti, odšli so na igrišče in igrali odbojko ali med dvema ognjema. Štirje učitelji so bili dopoldan pri pouku in popoldan pri učnih urah. Vse ima v lepem spominu. Imeli so zajtrk, kosilo in večerjo. Hrana je bila zelo enolična (kruh, zelje, fižol, krompir), enkrat na teden je bilo makaronovo meso. V internatu je takrat bivalo okrog 30 učencev in učenk, 5 pa jih je stanovalo privat. S krajani so se lepo razumeli. Cena internata je bila različna. V internatu jim je bilo lepo. Veliko so se igrali in peli. Spomni se, da so pred spanjem plesali kolo (Lepa Anka kolo vodi). Najbolj ji je ostala v spominu večerja. Tisti, ki so bili v dobrem odnosu s kuharico Slavo Lah, so na mizo poleg čaja dobili še krajec kruha.

Emma Prosenik iz Celja se spominja svojih prijateljev iz internata, ki so prihajali iz Jurkloštra, Dobja in Dobležič. V internatu je bivala med leti 1955 in 1959. Obiskovala je 1., 2. in 3. razred nižje gimnazije, zadnji pa se je preimenoval v osemletko. V internat je prihajala peš. V sobi jih je bilo 8, spali sta po dve na eni postelji. Spominja se, da so bili pred poukom učenci in učenke dežurni v kuhinji, kjer so zakurili in skuhalo belo kavo. Po zajtrku so pomili posodo in odšli k pouku. Po pouku je sledilo kosilo in nato prosti čas. Nanositi pa so morali tudi vode iz srede trga Pilštanja. V popoldanskem času so se največkrat igrali za šolo z žogo, najraje igro med dvema ognjema. Popoldne so potekale tudi učne ure (2–3 ure). Učiteljev ni bilo veliko, saj je vsak poučeval več predmetov, eden od njih pa je bil tudi vzgojitelj. Hrana je bila preprosta. Domov je odhajala vsako soboto popoldne, nazaj pa se je vračala v nedeljo popoldne. Spomni se prijetnega sodelovanja s krajani. Cena internata je znašala 1000 takratnih dinarjev. Na življenje v internatu ima večinoma prijetne spomine, so pa včasih bile tudi težave. Najbolj se spominja tovarišice Cverlin, ki je bila za njih kot druga mama. Znala jih je posladkati in jih pozdraviti, če so bili bolni. Spominja se tudi ge. M. Kotnik, ki pa je po njenem mnenju prehitro zapustila Pilštanj.

Magdalena Korez iz Rogaške Slatine se spominja svojih prijateljev iz Jurkloštra, Šentvida, Dobja pri Planini, Žegra, s Planine pri Sevnici in Prevorja. V internatu je bivala med leti 1955 in 1958. Obiskovala je 1. in 2. razred nižje gimnazije, ki se je nato preoblikovala v osemletko in je tako obiskovala še 7. in 8. razred osemletne šole na Pilštanju. V internat je prihajala peš ob nedeljah popoldne, kar tri ure hoda od doma, domov pa je hodila ob sobotah popoldne. Spali so v sobah na podstrešju krajevnega urada, brez sanitarij. V sobi jih je bilo 10, spali sta po dve v eni postelji. Druge opreme v sobi ni bilo. Sanitarije so bile na krajevem uradu, eno nadstropje nižje. Dan so pričeli z zajtrkom v šoli ob 7. uri. Pouk se je pričel ob osmih in je trajal običajno 5 šolskih ur (do 13. ure). Sledilo je skromno kosilo, polno ogljikovih hidratov in škroba, mesa je bilo zelo malo. Od 14. do 18. ure so bile učne ure. Pisali so domače naloge in se pripravili za naslednji dan. Vse je potekalo pod nadzorom strogega dežurnega učitelja in nekaterih učenk višjih razredov. Če se je kdo neprimerno obnašal, je bil zapisan v dežurno knjigo. Po treh zapisih je sledila sankcija – opomin in nato ukor. Kljub strogemu nadzoru, se nekateri niso dovolj učili in so zganjali vragolije. S tem so tvegali izključitev iz internata in celo iz šole. Učnim uram so sledile igre na prostem. Pogosto so igrali med dvema ognjema pri cerkvi in tekali po grajskih razvalinah. Večerja je bila ob 19. uri, običajno so jedli kruh z marmelado in čaj. Z gojenci internata so živeli trije učitelji vzgojitelji, ki so bili zelo požrtvovalni in strokovni. Dopoldne so poučevali, popoldne pa so bili vzgojitelji. Učiteljica matematike Nežika Cverlin je nadzirala tudi šolsko kuhinjo, v odsotnosti kuharice pa celo sama pripravljala obroke hrane. Hrana je bila preprosta. Bila je kalorična, ni vsebovala dovolj vitaminov in mineralov. Bila je primerna za takratni povojni čas. V internatu je takrat prebivalo 30–40 gojencev, okrog 15 pa jih je bivalo privat. Prvi dve leti je bila v internatu, nato privat. Bivala je pri učiteljici Jožici Jazbec, ki je poučevala nemščino. Dekleta so ji večkrat čistila hišo. Nekoč se je čiščenju izognila in nato dobila slabšo oceno pri nemščini. Spomni se, da so nekoč dekleta ušla k polnočnicam in zato skoraj dobile ukor. Vera je bila namreč v internatu in po šolah prepovedana. Cena internata je bila v začetku okrog 1000 dinarjev, v zadnjem letniku pa 2000 dinarjev. Njeni spomini na življenje na Pilštanju so prijetni. Čeprav je bilo življenje težko, se z veseljem še zdaj srečujejo na obletnicah mature na Pilštanju. Najbolj se spominja prvih dveh let v internatu, ko je bila večkrat lačna. Doma so imeli dovolj hrane, mleka in zelenjave, v internatu pa je primanjkovalo še kruha. Oče, ki jo je spremljal kos poti, ji je prigovarjal, da če ji je težko v internatu, naj raje ostane doma. Pa mu je odgovarjala, da ji je tam dobro in komaj zadrževala jok.

Riko Presker iz Celja se spominja svojih prijateljev iz Planine, Dobja, Jurkloštra, Prevorja, Loke, Pilštanja in Lesičnega. V internatu je bil med leti 1956 in 1960. Obiskoval je vse štiri razrede nižje gimnazije. Domov je hodil vsak teden peš. V sobi, v kateri so bile le postelje, je bivalo 10–14 učencev. Spala sta po dva v eni postelji. Bili so brez ogrevanja in vode. Po pouku so obiskovali učne ure, ki so potekale med 14. in 16. uro v prisotnosti učitelja. Prosti čas pa so preživljali z igrami okrog šole in v njej (odbojka, šah ipd.) Popoldanski čas je bil tako zapolnjen z druženjem, igrami in učenjem. V internatu so bili učenci sami, v šoli so bili v popoldanskem času dve učiteljici in en učitelj. Hrana je bila preprosta, imeli so dovolj kruha. Spominja se, da je bila približno polovica učencev v internatu, polovica pa iz okoliških krajev. Domov so

odhajali ob sobotah po pouku in se vračali v nedeljo popoldan. Cena internata je znašala od 1800 do 2000 takratnih dinarjev. V času bivanja v internatu so se stkale prijateljske vezi, ki so ostale še do današnjih dni. Najbolj se spominja tega, da so ob skromnih pogojih, tudi revščini, z igro, učenjem, prijateljstvom in medsebojno pomočjo spoznavali življenje, njegove lepote in vrednote. Vsi učitelji so mu ostali v lepem spominu, saj so v takratnih razmerah znali poskrbeti, da jim je bilo velikokrat lepo.

Emica Regvat se spominja svojih sošolcev iz Zagorja, Šentvida pri Planini, Planine, Prevorja ter Jurkloštra. V internatu je bivala štiri leta, od leta 1956 dalje. V internat je prihajala ob nedeljah peš, ob sobotah pa se je z velikim veseljem odpravila domov. Spominja se, da si je sobo delilo šest deklet. Oprema v njej je bila skromna. Na posteljah so bile slamnjače, ena ali dve manjši omari. Umivale so se na podstrešju, voda je bila v lavorjih. Vsako jutro so vstajali ob 7. uri, nato so se uredili in pospravili postelje. Sledil je zajtrk v šolski jedilnici nato pa k pouku. Po pouku je sledilo kosilo, nato učne ure. Pisali so domače naloge in se učili. Spominja se izreka učiteljice matematike Nežike Cverlin, ki jih je vzpodbujala: „Ti samo vadi!“ Nekaj prostega časa so namenili igri, šahu, streljanju z zračno puško. Igrali so med dvema ognjema in odbojko. Spominja se, da je tekmovala kot šahistka in v igri med dvema ognjema. Spomni se treh učiteljev, ki so skrbeli za pozitivne odnose med njimi skozi ves dan. Bili so zelo razumevajoči. Glede hrane je povedala, da je njihova kuharica za takratne razmere znala pričarati dobro hrano. Spominja se, da je stanovala privat pri Kostanjškovih. V sobi jih je stanovalo šest. Zelo jo je pestilo domotožje in je največkrat pogledovala proti domu. Cene internata se ne spomni, meni, da je bila prej nizka kot visoka. Najbolj se spominja občutka sreče, kadar jim je učiteljica Cverlin na dlan posula mleko v prahu, ki so ga „polizali kot mucki“. Še bolj pa jih je razveselila s kakavom, kar pa je bilo redkeje. S hvaležnostjo omenja takratne „UNRA pakete“.

Leopoldina Senica s Planine se spominja svojih prijateljev v internatu iz Sv. Trojice nad Jurkloštrom, Jurkloštra, Planine in Dobja. V internatu je bila med leti 1957 in 1960, obiskovala je 1., 2. in 3. razred nižje gimnazije. Ob sobotah je peš hodila domov, v nedeljo pa se je vrnila nazaj. V sobi jih je bivalo šest, postelje so bile prekrite s slamnjačami. Zjutraj so imeli zajtrk, nato so šli k pouku, sledilo je kosilo in učne ure. Popoldanski čas so si krajšali na igrišču za šolo, kjer so igrali med dvema ognjema, skrivalnice ipd. Učne ure so trajale 2–3 ure. V tem času so se učili, pisali domače naloge, brali knjige in si medsebojno pomagali pri učenju. Za dekleta je bila ena vzgojiteljica, ki je bila dopoldan učiteljica slovenskega in nemškega jezika. V šoli so imeli majhno kuhinjo z jedilnico. V internatu so stanovali oddaljeni učenci, ostali so prihajali peš vsak dan. Spominja se, da so pozimi, ko jih je zeblo, nabirali dračje v gozdu, zakurili pa so šele zvečer, saj jih je bilo strah, da bi kdo videl, da se kadi. Spali sta po dve skupaj, da sta se greli. Po vodo so hodili h Krivcu pod cerkvijo. Najbolj ji je ostalo v spominu, da so zjutraj hodili k Mariji, ki je bila v skali, in jo prosili za lepo oceno.

Marjeta (Senica) Doberšek se spominja, da so njeni sošolci prihajali iz Jurkloštra, Planine, Šentvida, Prevorja in Žusma. V internatu je bival med leti 1958 in 1960. Prihajali so ob nedeljah oz. ob prostih dneh peš. V skromni sobi, v kateri so bile le postelje in omara, jih je bilo deset. Vsak dan so pričeli ob 7. uri z zajtrkom, nato so šli

k pouku. Po pouku je sledilo kosilo, od 14. do 16. ure so imeli učne ure, kjer so pisali domače naloge in brali knjige. V popoldanskem prostem času so se družili in kratkočasili z družabnimi igrami. V času njenega bivanja v internatu je bila na občinski, okrajni in državni ravni zelo uspešna šahovska ekipa. Z gojenci internata so bili štirje učitelji, dva sta opravljala tudi delo vzgojitelja. Po ukinitvi internata, leta 1960 je eno leto živela pri družini Vovk. Na bivanje pri njih ima zelo lepe spomine, saj se je tam počutila kot doma. Cena internata je bila sprejemljivejša od drugih (npr. Celje, Šentjur). Takratno življenje je bilo precej skromno, so ga pa bogatili dobri in pristni medsebojni odnosi med gojenci pa tudi z učitelji. Najbolj se spominja skupnih poti domov oz. z doma. Hodili so peš, pot je trajala 4–5 ur v eno stran, saj so bili oddaljeni tudi 20 kilometrov.

4. 5 KO VIDIM ŠOLO NA PILŠTANJU, SE SPOMNIM NA...

Nostalgija. Spomini.

Peti raziskovalni sklop se je nanašal na nostalgijo. Začel se je s stavkom »*Ko vidim šolo na Pilštanju, se spomnim na...*«. V njihovih spominih se najpogosteje pojavljajo njihova pot v šolo, saj so bili oddaljeni uro hoda, učiteljic in učiteljev, ki so bili eni strogi drugi prijazni ter različnih anekdot, ki so se jim zgodile.

Najpogosteje je zapisana anekdota, povezana z igro z žogo. Šola je bila na hribu in kaj hitro se je zgodilo, da se je žoga skotalila v dolino Bistrice. Precej časa je trajalo, da so jo prinesli nazaj, tako so zamudili tudi nekaj pouka, kar pa učiteljem seveda ni bilo povšeči.

V spominu so jim ostale mrzle zime, v katerih je zapadlo tudi meter in več snega. Kadar so imeli zimski športni dan, so s seboj lahko prinesli sani ali smučiči, da so uživali v zimskih radostih. Tisti, ki jih niso imeli pa so se spuščali po hribu navzdol tako, da so se usedli na svoje torbe.

Spominjajo se tudi pohval in grajanj. V primeru pohvale so učenci prejeli *pildek*, neke vrste značko/broško, v primeru zamujanja ali če si kakšno ušpičil pa si dobil *packo* – s palico po prstih ali pa si moral klečati v kotu na koruzi.

V svojih spominih so nekdanji učenci šole na Pilštanju izpostavili, da se po pouku niso veliko družili s svojimi vrstniki, saj so morali pohiteti domov, kjer jih je čakalo delo.

Andrej Motoh je o spominih na šolo na Pilštanju povprašal svojo babico **Jožefo Bevc**. Spominja se, da so imeli 5 učiteljev. Učiteljica *Marica Belinc* je poučevala cel razred. *Bila je zelo pobožna in prijazna. Spominja se tudi strogega učitelja in ravnatelja Janka Prislana. Učil jih je cepiti drevesa, obrezovanja itd. Vsako jutro so ga morali pozdraviti. Če s pozdravom ni bil zadovoljen, so ga morali pozdraviti ponovno. Klicali so ga gospod Prislana. Učili so se zgodovino, srbohrvaščino, glasbo, matematiko, zemljepis,*

etiko, verouk, ki ga je poučeval takratni župnik, in telovadbo. Pouk je potekal popoldne in dopoldne. 4 ure dopoldne in 4 popoldne. Včasih so bili skupaj z drugimi oddelki v razredu. Pouk se je začel ob osmih. Malico so si sami nosili v šolo. V šolo so hodili peš. Jožefa Bevc je imela do šole eno uro hoje. Pozimi so hodili malo dlje. Ko je zvonec zazvonil za odmor, so imeli prosto in so lahko šli ven in ko je zvonec zopet zazvonil in naznanil konec odmora, so šli nazaj v razred.

Ines Škrabl je pri **Ani Jug** izvedela, da je bilo leta 1947 v šoli lepo, kljub strogi vzgoji. Veliko so se igrali na travniku. Pozimi so se sankali s Pilštanja proti Pungredu. Danes meni, da je bila proga zelo nevarna. Zime so bile zelo mrzle, snega je bilo tudi po en meter. V šolo so hodili peš, ker takrat ni bilo avtobusov, po makadamski cesti ali pa po peš poti. V jeseni in spomladi pa celo bosi. Imeli so zvezek, leseno peresnico, v kateri so bili svinčnik, barvice in radirka. Starši so jim okončili barvice in svinčnik doma z nožem. Malico so si nosili od doma. Najpogosteje sta jo sestavljala jabolko in kruh.

Sven Agrež je svojemu dedku **Martinu Grilu** zastavil vprašanje: »Česa se spomniš, ko pomisliš na šolo na Pilštanju?« In povedal mu je, da je kot otrok živel v Dobležičah in vsak dan je v šolo na Pilštanj hodil peš, eno uro daleč. V šolo so hodili vsak drugi dan. V šoli smo imeli verouk, lepopis in branje. Poleg šole smo morali delati na kmetiji. Šolo je obiskoval od leta 1936 naprej. Spominja se učiteljice *Štefanije Wittine*, ki ga je poučevala v 1. in 2. razredu. *Bila je »fejst babnca«, velika in suhe postave. Otrokom je bila kot mama, zelo ljubezniva in prijazna.* Štefka ga je vedno klicala »*Tinček, Tinček vzela ti bom klobuček,*« ki mu ga je kupil oče. V 3. razredu ga je učila Adela Rauter, ki je bila zelo spoštljiva učiteljica. *Tisti, ki so bili pridni so dobili pildek, neke vrste značko oz. broško.* Najbolj si jo je zapomnil, ko ga je udarila za uho, ker je v lepopisnem zvezku napravil packo. V jeseni je v 4. razredu hodil še v jugoslovansko šolo, učil ga je Janko Regvat. Na spomlad pa so vdrli Nemci in začeli so poučevati nemški učitelji. Eden učitelj je bil Avstrijec, drugi Nemec (Šulajter). Vsi so poučevali v nemščini.

Nina Godler je o spominih na šolo na Pilštanju povprašala **Faniko Godler**, ki je šolo na Pilštanju obiskovala, ko je bila le-ta narodna šola. V šolo je začela hoditi leta 1935, leta 1942 pa so v šolo vdrla Nemci. Zaradi vdora Nemcev jim ni bilo dovoljeno, da so v šoli govorili slovensko. V šolo so vsi učenci hodili peš. Od svojega doma do šole je hodila približno 1 uro. Peš so hodili v vseh vremenskih razmerah, saj niso imeli nobenega prevoza. V šolo so morali priti točno in spoštovati vsa šolska pravila. Gospa Fanika se je zelo rada učila in spoštovala je vsa pravila, zato ni bila velikokrat tepena. Tepeni pa so bili tisti, ki med poukom niso bili tako poslušni. Dve izmed učiteljic, ki sta jo učili, sta bili Adela Rauter in Antonija Kleč. Po prihodu Nemcev pa so imeli večinoma nemške učitelje. *V šolo so hodili tudi ob sobotah.* Praznovali so vse cerkvene praznike. Doma so bili le ob nedeljah. Učili so se zgodovino, zemljepis, verouk, računanje, slovenščino, petje ter še nekaj drugih predmetov. Ocenjevali so tudi vedenje v šoli. Ker ji je bil poklic učitelja všeč, je tudi sama želela postati učiteljica, vendar ji je načrte prekrizala vojna. V šolo na Pilštanju je rada hodila in jo ima v dobrem spominu, saj so v tistih časih zelo cenili izobrazbo in so bili zanjo hvaležni, tudi Fanika Godler.

Tamari Kovačič je spomine na izobraževanje na Pilštanju obudil **Silvo Kovačič**. Povedal je, da je na Pilštanj hodil le v 1. razred. V razredu je bilo okoli 30 učencev. V šolo so hodili peš. Imeli so torbe in nekaj zvezkov. V šoli se niso preobuvali.

Učilnica je imela tablo, klopi z luknjico za črnilo in ob strani držalo za torbo. Njihova razredničarka je bila Betka Romih. Takratna ravnateljica pa je bila Adela Rautar.

Spominja se telovadbe, ki so jo imeli za šolo na travi oz. igrišču, ki je bilo približno veliko 5 krat 10 metrov. Na igrišču so se igrali samo med dvema ognjema. Imeli so tudi zimski športni dan. Tisti, ki so imeli sani ali smuči, so se lahko spuščali, tisti ki pa jih niso imeli, so se po hribu spustili kar s torbami. In Silvo je bil med tistimi, ki so se spuščali s torbami.

V spomin se mu je vtisnilo, kako so hodili v Bistrico po vodo, da so lahko brisali tablo. Za brisanje table so uporabljali spužve. Gospa učiteljica pa je vedno imela zraven sebe palico. Zaupal mi je, da se med poukom niso nič pogovarjali. Tudi po pouku so se s sošolci malokrat družili, saj so morali vsi takoj domov, kjer jih je čakalo delo.

Malico so si prinašali od doma. V zvezi z malico mi je povedal tudi anekdoto. Nekega dne si je vzela za malico jabolko, ki jo je shranil v torbo. Torba je imela luknjo in to tako veliko, da ko je prišel na Pilštanj, ni imel malice s seboj.

Andraž Brečko je svoje spomine na pilštanjsko šolo opisala njegova babica **Marija Brečko**, ki je na Pilštanj, pilštanjsko šolo in pilštanjsko himno, ki opisuje drnule, zelo ponosna. V njej se je izšolalo veliko učencev s Pilštanja in okolice pa tudi od drugod. Spominja se tudi internata za otroke, ki so bili malo bolj oddaljeni. Prihajali so iz Jurkloštra, Planine in Zagorja.

Ponosna je na pilštanjsko šolo, saj, kot pravi, je bila šola za tisti čas kar razvita. To dokazuje osemletka. Ne ve natančno, katerega leta so šolarje razdelili, na tiste z večjim potencialom in jih v nadaljevanju šolali na Pilštanju.

Za malico smo največkrat imeli kuhano mleko in kruh. S seboj pa so si lahko prenesli kakšno sadje, običajno jabolka ali hruške. Takrat so učile Nežika Cverlin, Marija Jemec, Jožica Jazbec in Adela Rauter, ki je bila kasneje tudi ravnateljica. Vse učitelje pa še danes globoko spoštuje. Leta 1965 se je šola preselila v Lesično. Službo je dobilo nekaj novih učiteljev.

Vid Kunej pa je pri svojem dedku **Milošu Vovku** slišal še dve anekdoti, katerih se spomni njegov dedek, ko vidi šolo na Pilštanju.

Pravi, da se spominja svojih mladostnih dni, ko so bili razigrani in nagajivi otroci. Njihova razigranost je bila najbolj vidna takrat, ko so dobili v roke žogo in se je začela igra Med dvema ognjema. Najbolj zabavno pa je bilo, ko se jim je žoga skotalila po hribu vse do Bistrice. Preden so jo prinesli nazaj, je minil prosti čas, ki so ga imeli ali pa so celo zamudili k pouku. In to se je zgodilo pogosto pri igri z žogo.

Zanimivo je bilo tudi to, da so se med sošolci pretepali, posebno po pouku, ko so odšli domov. Naslednji dan pa je »pela« palica oz. šiba ali pa je bilo na vrsti klečanje v kotu razreda.

5 UGOTOVITVE

Tekom raziskovanja smo pridobili mnogo informacij, s pomočjo katerih si bolj slikovito predstavljamo čas, ko je šolanje še potekalo v šoli na Pilštanju.

Naše začetne hipoteze smo s svojimi ugotovitvami potrdili ali ovrgli.

- Hipotezo, da je bila *šola nekoč manjša in z manj opreme kot naša šola potrjujemo*. Šola na Pilštanju je imela manjše število učilnic, današnja šola pa je tudi sodobno opremljena z računalniki, projektorji ter interaktivnimi tablam.
- Hipotezo, da so se *nekoč šolski predmeti imenovali drugače in so zanje potrebovali manj šolskih potrebščin potrjujemo*. Iz takratnega izkaza je razvidno, da so se šolski predmeti imenovali drugače, naši intervjuvanci pa so nam zaupali, da takrat v šoli niso potrebovali veliko šolskih potrebščin.
- Hipotezo, da je bila *šolska prehrana v času šolanja na Pilštanju enolična potrjujemo*. Naši intervjuvanci in anketiranci so nam povedali, da je bila njihova prehrana zelo skromna. Hrana zaradi takratnih razmer zagotovo ni bila tako raznolika, kakršno poznamo v šoli danes.
- Naslednja hipoteza se je glasila *preživljanje prostega časa nekoč se je povsem razlikovalo od aktivnosti, ki jih počnemo mi*. Hipoteze **ne moremo ne potrditi in ne ovreči**. Igre, ki so se jih igrali nekoč, so znane učencem tudi v današnjem času in so med njimi priljubljene, zlasti med dvema ognjema. So pa v sodobnem času priljubljene računalniške igre, ki jih v času šolanja na Pilštanju niso poznali oz. tehnologija še ni bila razvita tako kot je danes.
- S trditvijo, da se *intervjuvanci spominjajo svojih učiteljev in učiteljic le po strogosti ne moremo ne potrditi in ne ovreči*. Res se jih spominjajo po strogosti, vendar tudi po prijaznosti, umirjenosti in dobrosrčnosti.
- Hipotezo, da so *čas po pouku gojenci internata preživljali po svoje moramo ovreči*. Na podlagi naših pisnih in ustnih virov smo ugotovili, da je bil čas po pouku že takrat dobro organiziran. Potekale so obvezne učne ure, prosti čas pa je bil namenjen druženju dijakov ob športnih in družabnih igrah.
- Hipotezo, da *čas za učenje in pisanje nalog ni bil določen moramo tudi ovreči*, saj naši pisni in ustni viri poročajo o organiziranih učnih urah v internatu.
- Hipotezo, da se *ob pogledu na staro šolo danes v bivših učencih prebudijo lepi spomini potrjujemo*. Intervjuvanci in anketiranci pripovedujejo o tem, da je bilo v času njihovega šolanja večkrat težko, pa vendar so jim učitelji in vzgojitelji na pilštanjski šoli in v internatu uspeli z drobnimi pozornostmi ohraniti ta čas v lepem spominu.

- Hipotezo, da je bila šola nekoč manjša in z manj opreme kot naša šola potrjujemo.

6 ZAKLJUČEK

V šolskem letu 2015/2016 so na OŠ Lesično potekale različne dejavnosti, povezane s 550-letnico šolstva. Začetki šole na Pilštanju segajo namreč v leto 1466, natančneje na dan 12. marec, ko je iz darilne pogodbe razvidno, da je bila na Pilštanju šola z vrtom.

V okviru družboslovnega krožka je nastala raziskovalna naloga, ki temelji na spominih na osnovnošolske dni na Pilštanju.

Pri raziskovalni nalogi je sodelovalo 21 učencev od 5. do 9. razreda s svojimi prispevki in 8 bivših gojencev internata na Pilštanju.

Naloga vsebuje primerjavo šole nekoč in danes, igre, ki so se jih takrat igrali, intervjuvanci so obudili spomine na takratne učiteljice in učitelje ter življenje v internatu ali zgolj zapisali spomine ob pogledu na šolo. Prišli smo do naslednjih zaključkov.

ŠOLA NEKOČ IN DANES

S pomočjo primerjalne tabele smo pridobili podatke o šoli na Pilštanju v času, ko so jo obiskovali naši dedki in babice, sosedje ali pa znanci. Vanjo smo vnesli še podatke o današnji šoli, ki jo obiskujemo mi. Primerjali smo število učilnic, učencev, učiteljev, šolskih predmetov, opremo v razredu, šolske potrebščine ter prehrano v šoli in prevoz v šolo in iz nje. Ugotovili smo, da je bila v takratnem času šola manjša, tudi učiteljev je bilo manj. Po podatkih, ki so jih učenci dobili pri svojih sorodnikih ali znancih se je število učencev v razredu gibalo med 15 in 20, včasih pa celo več. Današnje število učencev v razredu je primerljivo s takratno spodnjo mejo. Poimenovanja šolskih predmetov so se razlikovala od današnjih. V takratni osnovni šoli so se učenci učili naslednje predmete: slovenski jezik, računstvo, petje, telesno vzgojo, lepomis, srbohrvaščino, zgodovino, zemljepis, naravoznanstvo in ročna dela; v nižji gimnaziji pa so pridobivali znanje slovenskega jezika, srbskega ali hrvatskega jezika, nemškega jezika, zgodovine, zemljepisa, prirodopisa, matematike, fizike, kemije, risanja, petja in telesne vzgoje. V devetletni šoli pa se učenci učijo večje število obveznih šolskih predmetov in izbirajo tudi med izbirnimi predmeti. Pri pouku so uporabljali manj šolskih potrebščin: tablice, zvezke, berila, črnilo, pero, nalivno pero, svinčnike, lesena ravnila, radirke, barvice in kotomer. Šolske potrebščine so nosili v torbah. Sodobne šolske torbe so polne najrazličnejših šolskih potrebščin, večjega števila učbenikov, delovnih zvezkov in zvezkov za posamezne učne predmete. Oprema v takratnih učilnicah je vsebovala šolske klopi, kateder, tablo, omare, peč na drva, zemljevid, krede in gobo. Današnje učilnice so sodobno opremljene. Poleg še vedno nepogrešljive table, uporabljamo računalnike, projektorje in interaktivne table, kar zagotovo omogoča pestrejši in učencem bolj zanimiv pouk. Prehrana takrat je bila zelo skromna in enolična (kruh, jabolko, majhen kos sira). Danes imajo učenci možnost zajtrka, malice in kosila

v šoli. obroki so raznoliki in vsebujejo raznovrstna živila. Včasih so v šolo in iz nje večinoma hodili peš. Danes je za učence organiziran šolski prevoz, nekatere pa v šolo in iz nje vozijo tudi starši. Peš hodijo le tisti, ki živijo v neposredni okolici šole.

IGRE ŠOLSKIH DNI

Igre so bile pomemben del izobraževalnega življenja tudi v času šolanja na Pilštanju. Najpogosteje so se anketiranci igrali med dvema ognjema, gnilo jajce, skrivalnice oz. pofučkanje in druge igre z žogo.

Anketiranci se spominjajo tudi pravil omenjenih iger. Le-ta so se malo razlikovala, vendar njihov cilj je bil pri vseh opisih identičen: premagati nasprotnika, ga najti in/ali ga pofučkati.

Igro med dvema ognjema opisujejo vsi zelo podobno. Otroci so se razdelili v dve skupini. Vsaka skupina je bila v svojem polju. Z žogo so zbijali igralce druge skupine. Če je žoga zadela igralca, je bil le-ta izločen iz igre. Zmagovala ekipa je bila tista, ki je iz nasprotnikove ekipe izločila vse igralce. Žoge so bile usnjene ali iz blaga. Na zelo podoben način se igra igra še danes in je med učenci 2. triade zelo priljubljena.

Igro gnilo jajce so igrali tako, da se je nekaj učencev posedlo v krog. Izbrali so učenca, ki bo hodil okoli kroga učencev in si izbral enega učenca, kateremu bo za hrbet položil papirček, manjšo žogico ali kamenček. Medtem ko je hodil v krogu, je na glas govoril: "Kanglica, kanglica, vodo drži, kdor se ozira, po punklu dobi". Ko je nekemu dal papirček za hrbet in je ta opazil, je moral pobrati papirček in se zapoditi za njim. Če ga je ulovil, je prevzel isto vlogo, če pa ne, je postal gnilo jajce in je moral na sredino kroga.

Najpomembnejše navodilo pri igri pofučkanje oz. skrivanje je bilo, da je igralec štel z zaprtimi ali pa je imel z blagom zakrite oči do določenega števila. Nato je začel iskati tiste, ki so se skrili. Na določeno mesto je udarjal z roko, ko ga je zagledal oz. ga je pofučkal. Zadnji pofučkani je bil naslednji, ki je štel novo igro. Skrivalnice so priljubljena otroška igra še danes.

Te igre so se ohranile do danes, so ugotovili učenci, ki so pridobivali raziskovalne podatke. Učenci poznajo njihova pravila. Tako kot včasih, se tudi danes pojavljajo različne variante pravil, vendar večjih odstopanj ni.

Učencem pa je bila najbolj zanimiva pastirska igra kečkanje, ki je po večini ne poznajo. Igra je podobna hokeju, vendar na travi in ne na ledu. Za omenjeno igro so potrebovali:

- travnato igrišče približno 60 m² s štirimi manjšimi luknjami okoli ene večje,
- liho število igralcev, najbolje 5,
- pet lesenih palic in
- leseno žogo (kečko).

Potek igre je naslednji. Štirje igralci so imeli vsak svojo luknjo. Peti, tisti, ki pa ni imel svoje luknje, je moral kečko z leseno palico spraviti v večjo luknjo, drugi pa so mu to branili oz. so mu želeli preprečiti. Igralec brez luknje je lahko drugemu zavzel luknjo. Zmagal je tisti, ki je največkrat spravil kečko v luknjo in tako pridobil točke. Spomin na igro je še vedno živ in je predstavljena v turistične namene in ob pastirskem prazniku, binkoštovanju.

SPOMIN NA UČITELJA/ICO

Spomini na učitelje in učiteljice so pri anketirancih še vedno sveži. Zanimivo se nam je zdelo, da se še vedno spominjajo učiteljev poimensko, čeprav je minilo od njihovega obiskovanja šole že precej let.

Opisujejo jih kot stroge, s palico v roki ali prislonjeno v kot učilnice. Spominjajo se, da so jih zelo spoštovali. Le-to so kazali tudi s tem, ko so bili med njihovo razlago popolnoma tiho, z rokami na hrbtu.

Opisujejo jih pa tudi po videzu, kar je zanimivo, da so jim ostali tudi vizualno v spominu. Vsi pa imajo na učiteljice in učitelje lepe spomine, četudi so bili nekateri zelo strogi.

ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU

S pomočjo anketnega vprašalnika smo o življenju v internatu povprašali osem bivših gojencev.

Zanimalo nas je, koliko dijakov je takrat bivalo v internatu in od kod vse so prihajali, koliko jih je bivalo skupaj v sobi, kako je potekal njihov vsakdan, kaj so počeli v prostem času, kakšna je bila prehrana, kdaj in kako so odhajali domov in česa se iz tistih časov najbolj spominjajo. Njihovi odgovori so nam približali takratno življenje v dijaškem domu. Vsaka zgodba je vsebovala kaj posebnega, v vseh pa je bilo tudi veliko stičnih točk. Vsi so se spominjali, od kod so prihajali njihovi prijatelji, njihov vsakdan se je za vse pričel ob isti uri in vsi so se morali držati določenega dnevnega reda.

Gojenci internata so prihajali iz šolskih okolišev: Prevorje, Zagorje, Bohor, Planina, Loka, Jurklošter, Slivnica pri Celju, Zabukovje, Virštanj, Dobje pri Planini in Podčetrtek. Dan se je pričel z zajtrkom ob 7. uri, nato se je ob 8. uri pričel pouk, ki je trajal do 13. ure. Po pouku so prisostvovali učnim uram, le-te so potekale med 14. in 16. uro. Večerja je bila ob 19. uri, nato so šli spat.

V prostem času so pogosto igrali igre z žogo in druge družabne igre, igrali so šah, brali in poslušali radio. Obiskovali so krožke, zelo dejavni so bili v dramski skupini, uspešni pri šahu in na različnih športnih tekmovanjih.

Ugotovili smo, da je bila njihova prehrana zelo preprosta. Za malico so večkrat jedli le kruh in jabolko, za kosilo pa so zelo redko dobili meso. Nekaj pomoči so dobivali iz tako imenovanih »UNRA« paketov, tako so bili včasih deležni tudi priboljškov, kot je npr. kakav.

V sobi je bivalo veliko dečkov oz. deklic, spala sta po dva v eni postelji, tudi oprema sob je bila zelo skromna.

Internat so peš zapuščali ob sobotah, od doma pa so se prav tako peš vračali v nedeljo popoldan.

Ugotovili smo tudi, da so gojenci morali veliko pomagati pri delu (pospravljati, zakuriti, pomiti posodo, pripraviti belo kavo ali čaj, prinašati vodo in kruh).

V šoli je poučevalo malo učiteljev, saj je en poučeval več predmetov, v popoldanskem času pa je opravljal še vlogo vzgojitelja oz. vzgojiteljice. Bili so večinoma prijazni, so pa učenci imeli do njih veliko spoštovanja. Nadzorni učitelji so pri učnih urah znali biti zelo strogi, kar pa je pozitivno vplivalo na učni uspeh gojencev internata.

Cena le-tega ni bila visoka.

Bivši gojenci so čas v internatu večinoma ohranili v lepem spominu. Spomnijo se, da je bilo življenje skromno in večkrat tudi težko, pa vendar so se imeli v takratnih razmerah večinoma lepo.

KO VIDIM ŠOLO NA PILŠTANJU, SE SPOMNIM NA ...

Peti raziskovalni sklop se je nanašal na nostalgijo. Začel se je s stavkom »Ko vidim šolo na Pilštanju, se spomnim na...«. V njihovih spominih se najpogosteje pojavljajo njihova pot v šolo, saj so bili oddaljeni več ur hoda, učiteljic in učiteljev, ki so bili eni strogi drugi prijazni ter različnih anekdot, ki so se jim zgodile.

Najpogosteje je zapisana anekdota, povezana z igro z žogo. Šola je bila na hribu in kaj hitro se je zgodilo, da se je skotalila v dolino Bistrice. Precej časa je trajalo, da so žogo prinesli nazaj, tako so zamudili tudi nekaj pouka, kar pa učiteljem seveda ni bilo povšeči.

Pozimi pa so za zimske radosti uporabili kar svoje torbe. Imeli so zimski športni dan in s seboj so lahko prinesli sani ali smuči, da so uživali v zimskih radostih. Tisti, ki jih niso imeli pa so se spuščali po hribu navzdol kar s torbami.

Spominjajo se tudi pohval in grajanj. V primeru pohvale so učenci prejeli pildek, neke vrste značko, v primeru zamujanja ali če si kakšno ušpičil pa si dobil packo – s palico po prstih ali pa si moral klečati v kotu na koruzi.

PRILOGE

RAZISKOVALNA NALOGA 550 LET ŠOLSTVA NA PILŠTANJU (5. in 6. razred)

ŠOLA NEKOČ IN DANES

S pomočjo tabele boš primerjal/a šolo svoje babice/dedka/znanca/soseda s šolo, ki jo obiskuješ. Tabelo izpolni karseda natančno. Čim bolj natančne podatke skušaj pridobiti tudi s strani anketirane osebe.

	ŠOLA MOJE BABICE(ime in priimek) ALI DEDKA/ZNANCA/SOSEDA (ime in priimek) NA PILŠTANJU	MOJA ŠOLA (moje ime in priimek) V LESIČNEM
Velikost šole (število učilnic, je imel predmet svojo učilnico...)		
Število učencev v razredu Število učiteljev		
Šolski predmeti		
Oprema v razredih		
Šolske potrebščine		
Prehrana v šoli		
Prihod in odhod		

IGRE ŠOLSKIH DNI NA PILŠTANJU

Anketiraj, poizvedi in karseda natančno zapiši, kaj in kako so se igrali in preživljali prosti čas nekdanji učenci (tvoj/a dedek, babica, sosed/a, znanec/ka) šole na Pilštanju. Sogovornika lahko tudi posnameš (z njegovim dovoljenjem, seveda) in potem intervju natipkaš.

Zapiši:

- kdo ti pripoveduje o igrah,
- kaj so se igrali,
- opiši katero izmed iger,
- katere pripomočke so uporabljali,
- kdaj so se igrali (pred ali po pouku, med odmori),
- anekdoto, ki se je spomni anketiranec oz. pripovedovalec v povezavi z igrami v času šolanja ...

RAZISKOVALNA NALOGA 550 LET ŠOLSTVA NA PILŠTANJU (7.–9. razred)

SPOMIN NA UČITELJA/ICO

Poizvedi in čim bolj natančno zapiši:

- kdo je bil/a ta učitelj/ica,
- kakšna je bil/ učitelj/ica (videz in karakter),
- kaj je poučeval/a
- kakšen je bil odnos učencev do učitelja/ice,
- na kakšen način je vzgajal/a,
- po čem si ga/jo bodo najbolj zapomnili...
- kdo ti je to pripovedoval.

ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU

Poizvedi in čim natančneje zapiši, kako se oseba, ki je živela v internatu na Pilštanju spominja teh dni. Kako je potekal njihov dan, s čim so si krajšali čas, koliko jih je stanovalo v internatu v tistem času, kako je bil internat urejen, kakšni so bili prostori, kako je bili poskrbljeno za prehrano ...

KO VIDIM ŠOLO NA PILŠTANJU, SE SPOMNIM NA...

Poizvedi in zapiši spomine sogovornika.

ANKETNI VPRAŠALNIK ŽIVEL/A SEM V INTERNATU NA PILŠTANJU

1. Vaše ime in priimek ter naslov.

---

2. Iz katerih krajev so bili vaši prijatelji?

---

3. Katerega leta ste bili v internatu in kako dolgo?

---

4. Katere razrede nižje gimnazije ste obiskovali?

---

5. Kdaj in kako ste prihajali v internat?

---

6. Koliko vas je bilo v sobi in kako je bila opremljena?

---

7. Opišite dnevni red v internatu za cel dan.

---

8. Kako ste si krajšali popoldanski čas?

---

9. Kakšen je bil program učnih ur?

---

10. Koliko učiteljev vzgojiteljev je živel z vami? Kakšni so bili?

---

11. Kako je bilo poskrbljeno za hrano?

---

12. Koliko vas je stanovalo v internatu in koliko privat?

---

13. Če ste stanovali privat, opišite vaše življenje.

---

14. Kdaj in kako ste odhajali domov?

---

15. Kako ste sodelovali s tržani oz. krajani?

---

16. Kakšna je bila cena internata?

---

17. V kakšnem spominu vam je ostalo življenje v internatu?

---

18. Česa se iz tega časa najbolj spominjate? Opišite.

VIRI IN LITERATURA

Ustni viri:

- Marica Bah
- Jožefa Bevc
- Matilda Bovha
- Marija Brečko
- Miloš Centrih
- Ciril Čepin
- Franček Čepin
- Fanika Godler
- Martin Gril
- Ana Jug
- Štefka Jug
- Andrej Kolar
- Zinka Kostevc
- Silvo Kovačič
- Ivan Lupše
- Ivan Planko
- Anton Polšak
- Karolina Reberšak
- Marija Šon, roj. Žerjav
- Jožica Špegel
- Silva Švajger
- Miloš Vovk

Nekdanji učenci šole na Pilštanju, ki so rešili anketni vprašalnik:

- Marjeta Doberšek
- Magdalena Korez
- Lenka Kovačič
- Riko Preskar
- Ema Prosenik
- Emica Regvad
- Leopoldina Senica
- Vera Zakošek

Spletni viri:

- http://www.oshjh-staritrg.si/files/2013/03/OTROKOVA_IGRA.pdf
- <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (geslo igra)
- <https://sl.wikipedia.org> (geslo igra)
- http://kozjanski-park.si/?page_id=316
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_Harten%C5%A1tajn

- http://www.gradovi.net/grad/pilstanj_grad
- <http://www.simbioza.eu/sl/2015/stran/medgeneracijski-center/novice/zakaj-so-spomini-tako-pomembni-v-nasem-zivljenju>
- http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/osnovna_sola/arhiv/osemletna_osnovna_sola/#c850

Lipnik, J.: Stoji učilna zidana. Pilštanj, Lesično, 1996.

Volfand, J.: Turistični vodnik občine Kozje. Celje: Fit media, 2002.

50 let OŠ Lesično, Jubilejni zbornik (1964/65-2014/15)

Internatska kronika od 26. 6. 1950 do 1. 7. 1960.

Slovenija turistični vodnik, Celovit vodnik za odkrivanje naravnih in kulturnih lepot. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006.

Odmaknjena bližina: naravna in kulturna dediščina Kozjanskega parka. Podsreda: Kozjanski park, 2002.

Listine o šolstvu na Pilštanju, ki jih hrani Slovenski šolski muzej v Ljubljani.

Zgibanka Pilštanj 14047-2004.

Fotografije:

Arhiv OŠ Lesično, Miha Zakošek, Jožica Špegel, Silva Švajger, Slovenski šolski muzej.